ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

1886

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5—ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.
1886

Ἀριθ. 527 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. — 2 Φεβρουαρίου 1886

ΚΟΛΟΜΒΑ

Διήγημα Προσπέρου Μεριμέ.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

Θ'

Ὁ δὲ Ὄρσος μετὰ τῆς ἀδελφῆς του κατ' ἀρχὰς μὲν ἕνεκα τῆς ταχύτητος τοῦ δρόμου τῶν ἵππων τῶν ὁδοιπόρουν ἐν σιωπῇ· ἀλλ' ὅτε ἐν ἀποτόμοις ἀνωφερείαις ἠναγκάζοντο νὰ βραδύνωσι τὸ βῆμα, συνωμίλουν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν φίλων, ἀπὸ τῶν ὁποίων πρὸ μικροῦ ἐχωρίσθησαν. Ἡ Κολόμβα ἐπῄνει ἐνθουσιωδῶς τὸ κάλλος τῆς μὶς Νέβιλ, τὴν ξανθὴν κόμην καὶ τὸ χαρίεν ἦθος αὐτῆς. Ἔπειτα ἠρώτα ἂν ὁ συνταγματάρχης ἦτο ὅσον ἐφαίνετο πλούσιος ἂν ἡ μὶς Λυδία ἦτο μονογενὴς θυγάτηρ αὐτοῦ. «Φαίνεται ὅτι θὰ ἦναι, ἔλεγε, πολὺ καλὴ νύμφη. Ὁ πατήρ της εἶναι φανερόν, ὅτι σᾶς ἀγαπᾷ πολύ.» Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ὄρσος δὲν ἀπεκρίνετο, ἐξηκολούθει λέγουσα: «Ἡ οἰκογένειά μας ἦτο ἄλλοτε πλουσία, καὶ εἶναι ἀκόμη ἀπὸ τὰς μᾶλιστα εὐυπολήπτους τῆς νήσου. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ *ἄρχοντές* [1]) εἶναι νόθοι· ἄλλοι εὐγενεῖς δὲν εἶναι, πλὴν τῶν δεκανέων, καὶ εἰξεύρεις, Ὄρσο, ὅτι κατάγεσαι ἀπὸ τοὺς πρώτους δεκανεῖς τῆς νήσου. Εἰξεύρεις ὅτι ἡ οἰκογένειά μας ἔμενε πρῶτα *πίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ* [2]) καὶ ὅτι ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους ἠναγκάσθη νὰ περάσῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος. Ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, Ὄρσο, δὲν θὰ ἐδυσκολευόμην νὰ ζητήσω εἰς γάμον τὴν μὶς Νέβιλ ἀπὸ τὸν πατέρα της... (Ὁ Ὄρσος ὕψωσε τοὺς ὤμους.) Ἀπὸ τὴν προῖκά της θὰ ἠγόραζα τὰ δάση τῆς Φαλσέττας καὶ τὰ ἀμπέλια, ποῦ εἶναι κάτω ἀπὸ τὰ κτήματά μας· θὰ ἔκτιζα ἐν ὡραῖον σπίτι μὲ λίθους πελεκητούς, καὶ θὰ ἐπρόσθετα ἀκόμη ἓν ἄλλο πάτωμα εἰς τὸν παλαιὸν πύργον, ὅπου ὁ Σαμπουκούτσιος ἐσκότωσε τόσους Σαρακηνοὺς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἐρρίκου, τοῦ *ὡραίου Δεσπότου* [1])

— Κολόμβα, εἶσαι τρελλή, ἀπεκρίνετο ὁ Ὄρσος κεντῶν τὸν ἵππον του.

— Εἶσαι ἄνδρας Ὄρσ' Ἀντώνη καὶ εἰξεύρεις βέβαια καλλίτερα ἀπὸ μίαν γυναῖκα τί πρέπει νὰ κάμῃς. Ἀλλ' ἤθελα νὰ εἴξευρα ὡς τί ἀντίρρησιν τάχα θὰ εἶχεν ὁ Ἄγγλος ἐκεῖνος κατὰ τοῦ συνοικεσίου αὐτοῦ. Ὑπάρχουν δεκανεῖς εἰς τὴν Ἀγγλίαν;...»

Οὕτω συνδιαλεγόμενοι, ὁ ἀδελφὸς καὶ ἡ ἀδελφὴ ἔφθασαν μετὰ μακροτάτην πορείαν εἰς χωρίδιόν τι, οὐ μακρὰν τοῦ Βοκονιάνου, ὅπου παρέμειναν ἵνα δειπνήσωσι καὶ διανυκτερεύσωσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ φίλου των οἰκογενειακοῦ. Ἐγένοντο δ' ἐν αὐτῇ δεκτοὶ μετὰ τῆς φιλοξένου προθυμίας, ἣν μόνοι οἱ λαβόντες πεῖραν ταύτης δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι. Τὴν ἐπαύριον ὁ φιλοξενήσας αὐτούς, ὅστις ἦτο καὶ σύγγενης τῆς δεσποσύνης Δέλλα Ῥέββια, τοὺς συνώδευσε μέχρις ἀποστάσεως μιᾶς λεύγης ἀπὸ τῆς κατοικίας του.

«Βλέπετε ἐκεῖνα τὰ δάση καὶ τὰ *μακίς*, εἶπε πρὸς τὸν Ὄρσον, ἀποχαιρετίζων αὐτόν· ὁποιος *κάμῃ συμφοράν* ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ εἰς αὐτὰ ἐν ἡσυχίᾳ δέκα χρόνια, χωρὶς νὰ τὸν εὕρωσι ποτὲ χωροφύλακες ἢ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα. Τὰ δάση αὐτὰ συνορεύουσι μὲ τὸ μεγάλον δάσος τῆς Βιτσαβόνας, καὶ ὅταν ἔχῃ κάνεὶς φίλους εἰς τὸ Βοκονιάνον ἢ εἰς τὰ περίχωρα, δὲν θὰ τοῦ λείψῃ ποτὲ τίποτε. Ὡραῖον τουφέκι ἔχετε, καὶ θὰ τραβᾷ βέβαια μακράν! Παναγία μου σῶσαι! Τί μεγάλη σφαῖρα ὁποῦ χωρεῖ! Μὲ αὐτὸ ἠμπορεῖ κάνεὶς νὰ σκοτώσῃ ἀγρίμια πολὺ χειρότερα ἀπὸ ἀγριογούρουνα!»

Ὁ Ὄρσος ἀπεκρίθη ἀποτόμως, ὅτι τὸ τουφέκιόν του ἦτο ἀγγλικὸν καὶ ἐξηκόντιζε *τὰ σφαιρίδια* μακράν. Ἀσπασθέντες δὲ ἀλλήλους, ἐχωρίσθησαν καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν αὐτῶν.

---

[1]) Ἄρχοντες (signori) καλοῦνται οἱ ἀπόγονοι τῶν τιμαριωτικῶν οἰκογενειῶν τῆς Κορσικῆς. Αἱ οἰκογένειαι τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν δεκανέων ἐρίζουσι περὶ εὐγενείας.

[2]) Ἤτοι πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Ἡ ἔννοια τῆς συνηθεστάτης ταύτης φράσεως di là dei monti παραλλάσσει, ἀναλόγως τῆς θέσεως, ἐν ᾗ εὑρίσκεται ὁ ὁμιλῶν. Ἡ Κορσικὴ διατέμνεται ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

[1]) Βλ. Filippini Βιβλ. Β'. Ὁ κόμης Arrigo bel Missero ἀπέθανε περὶ τὸ ἔτος 1000. Λέγεται ὅτι κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἠκούσθη φωνὴ ἐναέριος, φάλλουσα τὸν ἑπόμενον χρησμόν:

È morto il conte Arrigo bel Missero
e Corsica sarà di male in peggio.

(Ἀπέθανεν ὁ κόμης Ἐρρίκος, ὁ εὔμορφος δεσπότης καὶ ἡ Κορσικὴ ἀπὸ κακὸν θὰ πέσῃ εἰς χειρότερον.)

Οἱ ἡμέτεροι ὁδοιπόροι ἐπλησίαζον ἤδη εἰς τὴν Πετρανέραν, ὅτε εἰς τὸ στόμα φάραγγός τινος, δι' ἧς ἔμελλον νὰ διέλθωσι, διεῖδον ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἄνδρας, ὡπλισμένους διὰ τουφεκίων, ὧν ἄλλοι μὲν ἐκάθηντο ἐπὶ λίθων, ἄλλοι δ' ἦσαν κατακεκλιμένοι ἐπὶ τῆς χλόης, καὶ ἄλλοι ὄρθιοι ἐπεσκόπουν τὴν ὁδόν· οἱ ἵπποι των ἔβοσκον ἐκεῖ που πλησίον. Ἡ Κολόμβα τοὺς παρετήρησεν ἐπὶ μικρὸν διὰ τηλεσκοπίου, ὅπερ ἐξήγαγεν ἐκ μεγάλου δερματίνου θυλάκου, τοῦ ἀπαραιτήτου συμπληρώματος τῆς σκευῆς τοῦ ὁδοιποροῦντος Κορσικανοῦ.

«Εἶν' οἱ ἰδικοί μας! ἀνεφώνησε περιχαρής. Ὁ Πιερούτσιος ἔκαμε σωστὰ ὅσα τοῦ παρήγγειλα.

— Ποῖοι ἰδικοί μας; ἠρώτησεν ὁ Ὄρσος,

— Οἱ βοσκοί μας, ἀπεκρίθη ἐκείνη. Προχθὲς τὸ βράδυ ἔστειλα ἐμπρὸς τὸν Πιερούτσιο νὰ μαζεύσῃ τὰ παλληκάρια αὐτά, διὰ νὰ σὲ συνοδεύσουν ἕως εἰς τὸ σπίτι σου. Δὲν εἶναι πρέπον νὰ ἔμβῃς εἰς Πετρανέραν χωρὶς ἀκολουθίαν, καὶ θὰ εἰξεύρῃς βέβαια, ὅτι οἱ Βαρρικίνη εἶναι ἄξιοι νὰ κάμωσι τὰ πάντα.

— Κολόμβα, εἶπεν ὁ Ὄρσος αὐστηρῶς, πολλάκις σὲ παρεκάλεσα νὰ μὴ μοῦ κάμῃς ποτὲ πλέον λόγον μήτε περὶ τῶν Βαρρικίνη, μήτε περὶ τῶν ἀτόπων ὑποψιῶν σου. Δὲν θὰ ἀνεχθῶ βέβαια νὰ γείνω γελοῖος εἰσερχόμενος εἰς τὴν κατοικίαν μου μὲ τοιαύτην συνοδίαν. Καὶ μοῦ κακοφαίνεται παραπολὺ ὅτι τοὺς ἐσύναξες χωρὶς νὰ τὸ εἰξεύρω.

— Ἀδελφέ μου, ἐλησμόνησες τὸν τόπον σου. Ἐγὼ ὅμως ἔχω χρέος νὰ σὲ προφυλάττω, ὁσάκις ἐκτίθεσαι εἰς κύνδυνον ἕνεκα τῆς ἀπερισκεψίας σου. Ἔπρεπε νὰ κάμω ὅ,τι ἔκαμα.»

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν οἱ βοσκοὶ ἰδόντες αὐτούς, ἐπέβησαν μετὰ σπουδῆς τῶν ἵππων των καὶ κατῆλθον καλπάζοντες ἵνα τοὺς προϋπαντήσωσι.

«Ζήτω ὁ Ὄρσ' Ἀντώνης! ἀνεφώνησε ῥωμαλέος λευκογένειος γέρων, φορῶν καὶ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ καύσωνος χλαῖναν κορδυλωτὴν ἐκ μαλλίνου κορσικανικοῦ ὑφάσματος, πυκνοτέρου καὶ αὐτοῦ τοῦ δέρματος τῶν αἰγῶν. Εἶναι ἴδιος ἀπαράλλακτος ὁ πατέρας του, ὑψηλότερος ὅμως καὶ δυνατώτερος. Τὶ ὡραῖον τουφέκι! θὰ κάμῃ κρότον αὐτὸ τὸ τουφέκι, Ὄρσ' Ἀντώνη.

— Ζήτω ὁ Ὄρσ' Ἀντώνης! ἐπανέλαβον ὁμοῦ καὶ οἱ λοιποὶ ποιμένες. Ἀμμὴ τὸ εἰξεύραμεν ἡμεῖς πῶς θὰ γυρίσῃ τέλος πάντων!

— Ἀ! Ὄρσ' Ἀντώνη, εἶπε καὶ εἰς ὑψηλόσωμος παλληκαρᾶς, κεραμιδόχρουν ἔχων ὄψιν, τί χαρὰ ὁποῦ θὰ εἶχε ὁ πατέρας σας, ἂν ἔζοῦσε διὰ νὰ σᾶς καλοδεχθῇ! Καὶ δὲν θὰ ἐπάθαινε τίποτα, ἂν ἤθελε νὰ μὲ πιστεύσῃ, ἂν μ' ἄφινε ἐμὲ νὰ τελειώσω τὴ δουλειὰ τοῦ Γκιούδικε. . . . Ἀλλὰ δὲν μ' ἐπίστευσεν ὁ μακαρίτης! Τώρα ὅμως εἰξεύρει καλὰ πῶς ὅσα τοῦ ἔλεγα ἦσαν σωστά.

— Ἔννοια σου! ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ γέρων, καὶ ὁ Γκιούδικε δὲν θὰ χάσῃ τίποτε τοῦ ἐπερίμεινε τόσον καιρόν.

— Ζήτω ὁ Ὄρσ' Ἀντώνης!» Καὶ δωδεκὰς πυροβολισμῶν ἐπεσφράγισε τὴν ἐπευφημίαν ταύτην.

Ὁ Ὄρσος ἀδημονῶν εὑρίσκετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁμίλου ἐκείνου τῶν ἐφίππων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐλάλουν ταὐτοχρόνως πάντες καὶ συνωθοῦντο ὅπως τῷ θλίψωσι τὴν δεξιάν· ἐπὶ ἱκανὴν δὲ ὥραν δὲν κατώρθου νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ, μέχρις ὅτου ἀναλαβὼν τὸ παράστημα καὶ τὸ ἦθος, ὅπερ εἶχεν, ὅτε ἐπιθεωρῶν τὴν δημοιρίαν του ἤλεγχε τοὺς ἄνδρας ἢ ἐτιμώρει αὐτοὺς διὰ περισρισμοῦ καὶ κρατήσεως:

«Φίλοι μου, εἶπε, σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀγάπην, ὅπου μοῦ δεικνύετε, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου εἴχετε πρὸς τὸν πατέρα μου. Ἀλλ' ἐννοῶ καὶ θέλω νὰ μὴ μὲ συμβουλεύῃ κάνεὶς ἀπὸ σᾶς. Εἰξεύρω τί πρέπει νὰ πράξω.

— Καλὰ λέγει! καλὰ λέγει! ἀνεκραύγασαν οἱ ποιμένες. Νὰ εἰξεύρετε πῶς εἴμεθα ὅλοι εἰς τὴν διάθεσίν σας.

— Τὸ εἰξεύρω, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ. Ἀλλὰ τώρα δὲν ἔχω χρείαν ἀπὸ κάνένα, καὶ τὸ σπίτι μου δὲν κινδυνεύει. Ἐμπρὸς λοιπόν, μεταβολὴ καὶ πηγαίνετε εἰς τὰ γίδια σας. Εἰξεύρω τὸν δρόμον τῆς Πετρανέρας καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ ὁδηγούς.

— Μὴ φοβεῖσθε τίποτε, Ὄρσ' Ἀντώνη, εἶπεν ὁ γέρων· αὐτοὶ δὲν θὰ τολμήσουν νὰ φανοῦν πουθενὰ σήμερα. Ὁ ποντικὸς χώνεται 'ς τὴν τρύπα του 'σὰν γυρίζῃ ὁ γάτος.

— Γάτος νὰ γείνῃς, γεροκολασμένε! εἶπεν ὁ Ὄρσος. Πῶς σὲ λέγουν;

— Πῶς! δὲν μὲ γνωρίζεις ἐμένα, Ὄρσ' Ἀντώνη; ἐμένα ποῦ τόσαις φοραῖς σ' ἔφερα 'πισκάπουλα 'ς τὸ δαγκανιάρικο μουλάρι μου; Ἐξέχασες τὸν Πῶλο Γρίφο; τὸν πιστόν σας τὸν βοσκόν, ποῦ γιὰ τοὺς Δέλλα Ῥέββια 'μπορεῖ καὶ 'ς τὴ φωτιὰ νὰ πέσῃ. Ἕνα λόγον φθάνει νὰ εἰπῇς, καὶ σὰν βροντήξῃ τὸ βαρὺ τουφέκι σου, αὐτὸ τὸ παληοκαρυοφύλλι ποῦ βλέπεις, ποῦ εἶναι γέρικο σὰν τὸν ἀφέντη του, δὲν θὰ βουβαθῇ. Νὰ μὲ θυμηθῇς, Ὄρσ' Ἀντώνη!

— Πολὺ καλά, πολὺ καλά· ἀλλὰ νὰ πάρουν ὅλοι οἱ διαβόλοι! 'πηγαίνετε 'ς τὴ δουλειά σας, καὶ ἀφῆτέ μας νὰ τραβήξωμεν ἥσυχοι τὸν δρόμον μας.»

Οἱ ποιμένες ἔφυγον ἐπὶ τέλους, κατευθυνθέντες δρομαῖοι πρὸς τὸ χωρίον· ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔστεκαν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς ὁδοῦ, καὶ παρετήρουν μὴ ὑπῆρχέ που ἐνέδρα, πάντοτε δὲ ἦσαν πλησίον τοῦ Ὄρσο καὶ τῆς ἀδελφῆς του, ὁ-

πως δυνηθῶσι νὰ δράμωσιν ἐν ἀνάγκῃ εἰς βοήθειάν των. Καὶ ὁ Πῶλος Γρίφος ἔλεγε πρὸς τοὺς συντρόφους του: «Καταλαβαίνω ποῦ τραβάει, καταλαβαίνω. Λόγια αὐτὸς δὲν 'ξεύρει, ἐκεῖνο ποῦ θέλει νὰ κάμῃ, τὸ κάμνει. Αὐτόφυος ὁ πατέρας του! Ἔννοια σου, λέγε ὅσο θέλεις πῶς δὲν τὰ ἔχεις μὲ κάνένα! Ἔκαμες τάγμα εἰς τὴν ἁγίαν Ἀρνή. [1]) Εὖγέ σου. Ἐγὼ ὅμως γιὰ ἕνα σῦκο νὰ μοῦ τὸ ἔδιναν, δὲν τὸ ἔπαιρνα τὸ δέρμα τοῦ δημάρχου. Εἰς ἕνα μῆνα δὲν θὰ ἦναι καλὸ οὔτε γιὰ νὰ τὸ κάμῃς ἀσκί.»

Οὕτω δὲ προπορευομένων τῶν ποιμένων, ὡς προσκόπων, ὁ ἀπόγονος τῶν Δέλλα Ῥέββια ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν παλαιὸν πύργον τῶν προπατόρων του δεκανέων. Οἱ ῥεββιανικοί, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστερημένοι ἀρχηγοῦ, προϋπήντησαν αὐτὸν ἀθρόοι, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ χωρίου, οἱ εἰς οὐδετέραν τεταγμένοι μερίδα, ἵσταντο πάντες ἐπὶ τῶν κατωφλίων τῶν θυρῶν των, ὅπως ἴδωσιν αὐτὸν κατὰ τὴν διάβασίν του. Οἱ δὲ Βαρρικινικοὶ ἔμενον κεκλεισμένοι ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των, καὶ ἐκύτταζαν ἀπὸ τὰς χαραγμάδας τῶν παραθυροφύλλων.

Ἡ Πετρανέρα, ὡς πάντα τὰ χωρία ἐν Κορσικῇ, εἶναι κάκιστα ἐρρυμοτομημένη, διότι ἡ μόνη κανονικὴ ὁδὸς εὑρίσκεται ἐν Καργέζε, τῇ ὑπὸ τοῦ κ. Μαρμπὲρ κτισθείσῃ κώμῃ. Αἱ οἰκίαι ἀτάκτως καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης εὐθυγραμμίας διεσπαρμέναι, εἰσὶν ἐκτισμέναι ἐπὶ στενοῦ ἐπιπέδου χώρου, ἢ μᾶλλον διαζώματος τοῦ ὄρους. Κατὰ τὸ κέντρον τοῦ χωρίου φύεται μεγάλη δρῦς, πλησίον δὲ ταύτης ὑπάρχει ἀρδάνιον ἐκ γρανίτου λίθου εἰς τὸ ὁποῖον χύνεται διὰ ξυλίνων σωλήνων διοχετευόμενον τὸ ὕδωρ παρακειμένης κρήνης. Τὸ κοινωφελὲς τοῦτο κτίσμα ἐγένετο κοινῇ δαπάνῃ τῶν Δέλλα Ῥέββια καὶ τῶν Βαρρικίνη· μή τις ὅμως πλανηθεὶς ὑποθέσῃ, ὅτι εἶναι τοῦτο μαρτύριον τῆς ἐν ἄλλοις χρόνοις ὁμονοίας τῶν δύο οἰκογενειῶν· ἀπ' ἐναντίας εἶναι ἔργον τῆς ἀντιζηλίας αὐτῶν. Πέμψαντός ποτε τοῦ συνταγματάρχου Δέλλα Ῥέββια εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τοῦ δήμου του μικρὸν χρηματικὸν ποσόν, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς κατασκευὴν κρήνης, ὁ δικηγόρος Βαρρικίνης προσήνεγκεν ἀμέσως ἴσον ποσόν· καὶ ἐκ τῆς ἀμίλλης τῶν ἀντιπάλων πρὸς γενναιοδωρίαν ὠφελήθη ἡ Πετρανέρα, πορισθεῖσα ὕδωρ ἄφθονον. Περὶ τὴν δρῦν καὶ τὴν κρήνην μένει χῶρος κενός, ὃν καλοῦσι πλατεῖαν καὶ ὅπου συναθροίζονται τὴν ἑσπέραν οἱ ἀργοί. Ἐνίοτε χαρτοπαικτοῦσι καὶ ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, κατὰ τὰς ἀπόκρεως, στήνουσιν ἐκεῖ χορόν. Τὰ δύο ἀντίθετα ἄκρα τῆς πλατείας κατέχουσιν οἰκοδομήματα ὑψηλὰ καὶ στενὰ μᾶλλον, ἐκτισμένα διὰ γρανίτου καὶ σχιστολίθου. Εἰσὶ δὲ ταῦτα οἱ ἐχθρικοὶ *πύργοι* τῶν Δέλλα Ῥέββια καὶ τῶν Βαρρικίνη· ἀμφότεροι ἔχουσι τὸ αὐτὸ σχέδιον, τὸ αὐτὸ ὕψος, καὶ ἐκ τούτων καταδείκνυται, ὅτι ἡ ἀντιζηλία τῶν δύο οἰκογενειῶν διετηρήθη πάντοτε ἀμείωτος, οὔσης ἀμφιρρεποῦς τῆς τύχης.

Εἶναι ἴσως ἀναγκαῖον νὰ ἐξηγήσωμεν τί σημαίνει ἡ λέξις *πύργος*. Ὁ πύργος εἶναι τετράγωνον οἰκοδόμημα, ἔχον ὕψος τεσσαράκοντα περίπου ποδῶν· ἀλλαχοῦ τοιαῦτα οἰκοδομήματα θὰ ὠνομάζοντο ἁπλούστερον περιστερεῶνες. Ἡ στενὴ θύρα αὐτοῦ κεῖται ὑψηλά, ὀκτὼ πόδας ἄνω τοῦ ἐδάφους καὶ ἀνέρχονται εἰς αὐτὴν διὰ κλίμακος ὀρθίας. Ὑπεράνω τῆς θύρας ὑπάρχει παράθυρον συνεχόμενον μετ' ἐξώστου, οὗ τὸ ἔδαφος ἔχει ὀπάς, ὡς τουφεκήθρας, δι' ὧν εἶναι εὔκολος ὁ φόνος παντὸς δυσαρέστου ἐπισκέπτου. Μεταξὺ τοῦ παραθύρου καὶ τῆς θύρας φαίνονται δύο θυρεοί, ἔχοντες ἄτεχνα ἀνάγλυφα· ὁ μὲν ἔφερεν ἄλλοτε τὸν Γενουήνσιον σταυρόν, ὃν νῦν κατακοπέντα ὑπὸ τῆς σφύρας μόλις οἱ ἀρχαιολόγοι δύνανται νὰ ἀναγνωρίσωσιν· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ θυρεῷ εἰσὶν ἀναγεγλυμμένα τὰ οἰκόσημα τοῦ κτήτορος τοῦ πύργου. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς παραστάσεως πρόσθες ἴχνη τινὰ σφαιρῶν ἐπὶ τῶν θυρεῶν καὶ τῶν ἁρμοστήρων τοῦ παραθύρου, καὶ δύνασαι νὰ φαντασθῇς ὁποῖά τινα εἶναι τὰ μεσαιωνικὰ ἐνδιαιτήματα τῶν εὐπατριδῶν τῆς Κορσικῆς. Ἐλησμόνησα νὰ εἴπω, ὅτι τὰ πρὸς κατοικίαν οἰκοδομήματα κεῖνται πλησίον τοῦ πύργου καὶ πολλάκις συνέχονται μετὰ τούτου διὰ σκεπαστῶν διαδρόμων.

Ὁ πύργος καὶ ἡ κατοικία τοῦ Δέλλα Ῥέββια κατέχουσι τὸ βόρειον μέρος τῆς πλατείας τῆς Πετρανέρας, ὁ δὲ πύργος καὶ ἡ οἰκία τῶν Βαρρικίνη τὸ νότιον. Ἀπὸ τοῦ βορείου πύργου μέχρι τῆς κρήνης εἶναι ὁ χῶρος τοῦ περιπάτου τῶν Δέλλα Ῥέββια, ὁ δὲ τῶν Βαρρικίνη εἶναι εἰς τὸ ἄλλο μέρος. Μετὰ τὴν κηδείαν τῆς συζύγου τοῦ συνταγματάρχου οὐδεὶς ποτε τῶν Δέλλα Ῥέββια ἢ τῶν Βαρρικίνη ἐπάτησεν εἰς τὸ μέρος τῆς πλατείας, τὸ μὴ ἀνῆκον κατὰ σιωπηρὰν σύμβασιν εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Ὅπως ἀποφύγῃ τὸν γῦρον ὁ Ὄρσος ἐπροχώρησε πρὸς τὸ ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ δημάρχου μέρος, ὅτε ἡ ἀδελφή του τὸν κατέστησε προσεκτικὸν καὶ τὸν παρώτρυνε νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν του διά τινος ἁγυιᾶς, χωρὶς νὰ διέλθωσιν ἀπὸ τὴν πλατεῖαν.

«Καὶ πρὸς τί νὰ κάμωμεν τὸν κόπον; εἶπεν ὁ Ὄρσος· μήπως ἡ πλατεῖα δὲν εἶναι κοινὴ εἰς ὅλους;» Καὶ ἐκέντησε τὸν ἵππον του.

«Γενναία καρδία! διενοήθη ἡ Κολόμβα. Πάτερ μου, θὰ ἐκδικηθῆς!»

Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν πλατεῖαν, ἡ Κολόμβα παρενέβη μεταξὺ τῆς οἰκίας τοῦ Βαρρικίνη καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, τὰ βλέμματα προσηλωμένα

[1]) Τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Ἀρνῆς (Noga) δὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ ἡμερολογίῳ. Κάμνω τάγμα εἰς τὴν ἁγίαν Ἀρνὴν σημαίνει ἀρνοῦμαι πάντα ἐκ προθέσεως.

ἔχουσά διαρκῶς εἰς τὰ παράθυρα τῶν ἐχθρῶν. Παρετήρησε δὲ ὅτι ἔφραξαν ταῦτα πρὸ μικροῦ, καὶ ὅτι ἀφῆκαν καὶ τὰς λεγομένας archere. Εἶναι δ' αὗται ὀπαὶ στεναί, ὡς πολεμήστραι, ἀφειμέναι μεταξὺ τῶν χονδρῶν χαράκων, δι' ὧν φράσσεται τὸ κάτω μέρος τοῦ παραθύρου. Οἱ φοβούμενοι ἐπίθεσιν ἐχθρῶν ὀχυροῦνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὥστε προφυλασσόμενοι ὑπὸ τῶν χαράκων δύνανται νὰ πυροβολῶσιν ἀσφαλῶς κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων.

« Οἱ ἄνανδροι! εἶπεν ἡ Κολόμβα. Κύτταξε, ἀδελφέ μου, ἀπὸ τώρα ἤρχισαν νὰ προφυλάττωνται· ἔφραξαν τὰ παράθυρα! ἀλλὰ θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ ἔβγουν ἔξω κἄποτε!»

Ἡ διάβασις τοῦ Ὄρσο ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς πλατείας ἐνεποίησεν ἐν Πετρανέρᾳ μεγίστην αἴσθησιν καὶ ἐθεωρήθη ὡς ἔνδειξις τόλμης μικρὸν ἀπεχούσης τῆς θρασύτητος. Ἰδίως παρέσχεν ἀφορμὴν ἀπεράντων σχολίων εἰς τοὺς ἀδιαφόρους, ὅτε συνηθροίσθησαν τὴν ἑσπέραν περὶ τὴν δρῦν. «Τὸ καλὸν εἶναι, ἔλεγον, ποῦ δὲν εἶχαν ἀκόμη γυρίσῃ τὰ παιδιὰ τοῦ Βαρριείνη· αὐτοὶ δὲν ὁμοιάζουν τοῦ δικηγόρου, δὲν τὰ βαστοῦν αὐτά, καὶ ἴσως δὲν θὰ ἄφηναν τὸν ἐχθρόν των νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ἰδικόν των, χωρὶς νὰ πληρώσῃ ἀκριβὰ τὴν προσβολὴν τοῦ τοὺς ἔκαμε. —Νὰ μοῦ θυμᾶσαι αὐτὸ ποῦ θὰ σου εἰπῶ, γείτονα, εἶπε γέρων τις, θεωρούμενος ὡς τὸ μαντεῖον τοῦ χωρίου. Παρετήρησα σήμερον τὸ πρόσωπον τῆς Κολόμβας, καὶ κάτι ἔχει 'ς τὸ κεφάλι της. Μοῦ φαίνεται πῶς βρωμᾷ μπαρούτι. Πολὺς καιρὸς δὲν θὰ περάσῃ καὶ τὸ κρέας θὰ φθηνήνῃ εἰς τὴν Πετρανέρα.»

Γ.

Χωρισθεὶς ἐν ἡλικίᾳ ἁπαλῇ ἀπὸ τοῦ πατρός του, ὁ Ὄρσος δὲν ἐπρόφθασε νὰ τὸν γνωρίσῃ. Δεκαπενταέτης ἀπελθὼν τῆς Πετρανέρας, ὅπως σπουδάσῃ ἐν Πίσῃ, κατετάχθη εἶτα εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολὴν καθ' ὃν χρόνον ὁ Γιλφούκιος ἠγωνίζετο ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ὑπὸ τοὺς ἀετοὺς τοῦ αὐτοκράτορος. Σπανιώτατα εἶδεν αὐτὸν ὁ Ὄρσος ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ καὶ μόλις ἐν ἔτει 1815 ἔτυχε νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ πατρός του διοικουμένῳ συντάγματι. Ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης, ἀμείλικτος ὢν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐφέρετο πρὸς τὸν υἱόν του ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους νέους ὑπολοχαγούς, ὅ ἐστιν αὐστηρότατα. Διτταὶ ἦσαν αἱ περὶ αὐτοῦ ἀναμνήσεις τοῦ Ὄρσο. Τὸν ἐνθυμεῖτο ἐν Πετρανέρᾳ, ὅτε τῷ παρέδιδε τὴν σπάθην του, ἢ ἐπανερχόμενος ἐκ τῆς θήρας τῷ ἐπέτρεπε νὰ ἀδειάζῃ τὸ τουφέκιόν του, ἢ ὅτε νήπιον ἀκόμη τὸν ἐκάθισε κατὰ πρώτην φορὰν παρὰ τὴν οἰκογενειακὴν τράπεζαν. Ἐνθυμεῖτο πάλιν τὸν συνταγματάρχην Δέλλα Ῥέββια ἐπιβάλλοντα αὐτῷ περιορισμὸν δι' ἀσήμαντα παραπτώματα, καὶ προσφωνοῦντα αὐτὸν πάντοτε ὑπολοχαγὸν Δέλλα Ῥέββια: «Ὑπολοχαγὲ Δέλλα Ῥέββια, δὲν εἶσαι εἰς τὴν κανονικὴν πρὸς μάχην θέσιν, τριήμερον περιορισμόν.—Οἱ ἀκροβολισταί σου ἐτάχθησαν πέντε μέτρα ὄπισθεν τῆς ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ θέσεώς των, πέντε ἡμερῶν κράτησιν.—Δὲν φορεῖς τὸ λοφεῖόν σου, ὀκτὼ ἡμερῶν κράτησιν.» Ἅπαξ μόνον παρὰ τοὺς Τέσσαρας Βραχίονας τῷ εἶπεν: «Εὖγε, Ὄρσο, ἀλλὰ φρόνιμα.» Ἀλλ' αἱ ἀναμνήσεις, ἃς ἀνεκάλει εἰς τὴν διάνοιάν του ἡ Πετρανέρα, ἦσαν παντελῶς διάφοροι. Βλέπων τοὺς τάπους, τοὺς ὁποίους ἐγνώρισε κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν, τὰ ἐπιπλα, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν ἄλλοτε εἰς τὴν μητέρα του, ἣν ἐγκαρδίως ἠγάπα, ἠσθάνετο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ γλυκείας καὶ ἀλγεινὰς ἅμα συγκινήσεις· ἔπειτα διέβλεπε ζοφερὸν τὸ μέλλον του, ἡ ἀδελφή του παρεῖχεν αὐτῷ ἀόριστόν τινα φόβον, ἀλλὰ πρὸ πάντων διελογίζετο ὅτι ἡ μὶς Νέβιλ ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν κατοικίαν του, ἥτις καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐφαίνετο μακρά, πενιχρά, καὶ ἀκαταλληλοτάτη εἰς ὑποδοχὴν ξένων εἰθισμένων εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ ὅτι τούτου ἕνεκα θὰ τὸν κατεφρόνει πάντες οἱ τοιοῦτοι διαλογισμοὶ ἀνακυκώμενοι ἐν τῇ διανοίᾳ του τὸν ἐζάλιζον καὶ πολλὴν ἀθυμίαν ἐνέπνεον εἰς αὐτόν.

Παρατεθέντος τοῦ δείπνου ἐκάθησεν ἐν μεγάλῃ δρυΐνῃ παλαιᾷ ἕδρᾳ, τῇ τιμητικῇ ἕδρᾳ τοῦ οἰκοδεσπότου, ἐν ᾗ ἄλλοτε ἐκάθητο ὁ πατήρ του, καὶ ἐμειδίασεν ἰδών, ὅτι ἡ Κολόμβα ἐδίσταζε νὰ παρακαθήσῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν τράπεζαν. Πυχαριστήθη ὅμως καὶ διότι ἐτήρησεν ἄκραν σιωπὴν κατὰ τὸ δεῖπνον καὶ διότι ταχέως μετὰ τοῦτο ἀπεχώρησεν ἡ Κολόμβα, ἐπειδὴ ἦτο σφόδρα συγκεκινημένος καὶ ἠσθάνετο, ὅτι δυσκολώτατα θὰ ὑπέμενε τὰς ἐφόδους, ἃς ἀναμφιβόλως ἐμελέτα ἐκείνη κατ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ Κολόμβα προσεῖχε μὴ βαρύνῃ αὐτὸν ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ τῷ ἔδιδε καιρὸν νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτόν. Στηρίξας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀκίνητος, ἀναπολῶν τὰ συμβάντα αὐτῷ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενθημερίαν. Ἔβλεπε μετὰ τρόμου τί πάντες προσεδόκων παρ' αὐτοῦ νὰ πράξῃ κατὰ τῶν Βκρκίνη, καὶ διεγίνωσκεν, ὅτι ἀνεπαισθήτως ἐπείθετο ὅτι ἡ περὶ αὐτοῦ ὑπόληψις τῶν κατοίκων τῆς Πετρανέρας ἰσοστάθμει πρὸς τὴν τοῦ λοιποῦ κόσμου. Ὤφειλεν ἄρα νὰ ἐκδικήσῃ τὸν πατέρα του, ὅπως μὴ θεωρηθῇ ὡς ἄνανδρος. Ἀλλὰ τίνα νὰ φονεύσῃ πρὸς ἐκδίκησιν; Οὐδαμῶς ἐπείθετο ὅτι ἔνοχοι τοῦ φόνου ἦσαν οἱ Βαρρικίνη. Ἦσαν μὲν ἀληθῶς ἐχθροὶ τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ μόνον ἂν συνεμερίζετο τὰς χυδαίας προλήψεις τῶν συμπολιτῶν του ἐδύνατο νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτοὺς τοιοῦτο ἔγκλημα. Ἐνίοτε παρετήρει τὸ περίαπτον τῆς μὶς Νέβιλ καὶ ἐπανελάμβανε ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸ ῥητόν: «Ὁ βίος εἶναι ἀγών.» Καὶ ἐσκέφθη σταθερὰν λαβὼν ἀπόφασιν· «Θὰ νικήσω ἐν τῷ ἀγῶνι!» Μετὰ τὴν ἀγαθὴν ταύτην σκέψιν ἠγέρθη καὶ λαβὼν τὴν λυχνίαν ἔμελλε νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν κοιτῶνά του, ὅτε ἤκουσε κρουομένην τὴν θύραν τῆς οἰκίας· ἡ ὥρα ἦτο ἀκαταλληλοτάτη πρὸς ἐπισκέψεις· ἀλλὰ πάραυτα παρέστη ἡ Κολόμβα, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς ὑπηρετούσης αὐτοῦς γυναικός. «Δὲν εἶναι τίποτε,» εἶπε δραμοῦσα εἰς τὴν θύραν. Ὅμως προτοῦ νὰ ἀνοίξῃ ἠρώτησε ποῖος εἶναι. «Ἐγὼ εἶμαι·» ἀπεκρίθη γυναικεῖά τις φωνή. Παρευθὺς ἀπέσυραν τὸν ἐγκαρσίως φράσσοντα τὴν θύραν ξύλινον μοχλόν, καὶ ἡ Κολόμβα ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἑστιατόριον, ἀκολουθουμένη ὑπὸ δεκαετοῦς περίπου κοραισίου, γυμνόποδος, ῥακενδύτου, καλυπτοντος δὲ τὴν κεφαλὴν διὰ πενιχροῦ μαντηλίου, οὗ ἐκ τῶν ἄκρων ἐξέφευγον μακροὶ βόστρυχοι κόμης μελαίνης, ὡς πτέρυγες κόρακος. Τὸ κοράσιον ἐκεῖνο ἦτο ἰσχνὸν καὶ ἡλιοκαές· ἀλλ' ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς του ἔλαμπε τὸ πῦρ τῆς νοημοσύνης. Ἰδὸν τὸν Ὄρσον ἔστη μετὰ συστολῆς, καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἐπροσκύνησε κατὰ τὸν τρόπον τῶν χωρικῶν, εἶπεν ὀλίγας λέξεις κρυφίως εἰς τὴν Κολόμβαν καὶ ἐνεχείρισεν αὐτῇ φασιανὸν ἀρτίως σκοτωθέντα.

«Εὐχαριστῶ, Χιλί, εἶπεν ἡ Κολόμβα· νὰ εὐχαριστήσῃς ἀπὸ μέρους μου τὸν θεῖόν σου. Εἶναι καλά;

— Πολὺ καλά, σᾶς προσκυνεῖ, κυρά. Δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἔλθω ἐνωρίτερα, διότι ἄργησε νὰ ἔλθῃ νὰ μ' εὕρῃ. Τρεῖς ὧραις ἐκαθόμουν εἰς τὸ μακὶς καὶ τὸν περίμενα.

— Καὶ δὲν ἔφαγες ἀκόμη;

— Ὄχι, κυρά· δὲν εἶχα καιρόν.

— Τώρα σοῦ δίδουν καὶ τρώγεις. Ἔχει ὁ θεῖός σου ἀκόμη ψωμί;

— Ὀλίγον μόνον, κυρά· ἀλλὰ πρὸ πάντων χρειάζεται μπαρούτι. Γιατὶ τώρα ποῦ Ἐγήκαν τὰ κάσταινα μόνον μπαρούτι θέλει καὶ τίποτε ἄλλο.

— Θὰ σοῦ δώσω νὰ τοῦ πᾷς ἕνα καρβέλι ψωμὶ καὶ μπαρούτι· νὰ τοῦ εἰπῇς ὅμως νὰ τὸ οἰκονομῇ, διότι εἶναι ἀκριβό.

—Κολόμβα, ἠρώτησεν ὁ Ὄρσος γαλλιστί, διὰ ποῖον εἶναι αὐτά;

— Δι' ἕνα κακόμοιρον φυγόδικον συγχωριανόν μας, ἀπεκρίθη ἡ Κολόμβα εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶναι ἀνεψιά του.

— Μοῦ φαίνεται, ὅτι ἠμπορεῖσες νὰ διανέμῃς καλλίτερα τὰ ἐλέη σου. Διατί νὰ στέλλῃς πυρῖτιν εἰς κακοῦργον, ὁ ὁποῖος τὴν χρειάζεται διὰ νὰ κάμῃ ἄλλα κακουργήματα; Ἂν δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ ἐλεεινὴ συμπάθεια, τὴν ὁποίαν φαίνεται πῶς ὅλοι ἔχουν πρὸς τοὺς φυγοδίκους, θὰ εἶχεν ἐξαληφθῇ πρὸ πολλοῦ ἡ φυγοδικία ἀπὸ τὴν Κορσικήν.

— Οἱ χειρότεροι τοῦ τόπου μας δὲν εἶναι ὅσοι εὑρίσκονται εἰς τὰ βουνά.

— Δίδε τους ψωμί, ἂν θέλῃς, διότι ψωμὶ εἰς κανένα δὲν πρέπει νὰ ἀρνούμεθα, ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τοὺς προμηθεύῃς πολεμεφόδια.

— Ἀδελφέ, εἶπεν ἡ Κολόμβα σοβαρῶς, εἶσαι ὁ αὐθέντης εἰς τὸ σπίτι σου, καὶ ὅλα ἐδῶ μέσα εἶναι ἰδικά σου. Ἀλλὰ σοῦ λέγω καὶ ἐγὼ ὅτι θὰ δώσω τὸ *μέτζαρό* μου εἰς τὸ κορίτσι αὐτὸ διὰ νὰ τὸ *πωλήσῃ*, παρὰ νὰ μὴ δώσω πυρῖτιν εἰς φυγόδικον. Νὰ μὴ τοῦ δώσω πυρῖτιν! ἀλλ' εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ τὸν παρέδιδα εἰς τοὺς χωροφύλακας. Τί ἄλλην βοήθειαν ἔχει ἐναντίον αὐτῶν, παρὰ τὰ φυσέκια του;»

Ἐν ᾧ ἔλεγον ταῦτα, τὸ κοράσιον ἔτρωγεν ἀπλήστως τεμάχιον ἄρτου, καὶ ἐκύτταζεν ὑπὲρ μὲν τὴν Κολόμβαν, ὀπὲ δὲ τὸν ἀδελφόν της, προσπαθοῦν ἐκ τῶν βλεμμάτων αὐτῶν νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ νόημα τῶν λεγομένων.

«Καὶ τί ἔκαμε τέλος πάντων ὁ φυγόδικός σου; διὰ ποῖον ἔγκλημα ἐπῆρε τὰ βουνά;

— Ὁ Βρανδολάτσιο δὲν ἔκαμε κανὲν ἔγκλημα, ἀνέκραξεν ἡ Κολόμβα. Ἐσκότωσε τὸν Γκιοβάνη Ὀπίτσο, ὁ ὁποῖος ἐδολοφόνησε τὸν πατέρα του, ἐν ᾧ αὐτὸς ἦτο στρατιώτης.»

Ὁ Ὄρσος ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν, καὶ χωρὶς νὰ ἀποκριθῇ λαβὼν τὴν λυχνίαν, ἀνέβη εἰς τὸν κοιτῶνά του. Τότε δὲ ἡ Κολόμβα ἔδωκε πυρῖτιν καὶ τροφὰς εἰς τὸ κοράσιον καὶ τὸ συνώδευσε μέχρι τῆς θύρας, ἐπαναλαμβάνουσα: «Νὰ προσέξῃ ὁ θεῖός σου νὰ φυλάττῃ καλὰ τὸν Ὄρσον.»

[Ἕπεται συνέχεια.]

Ο ΓΙΓΑΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΝΝΟΣ

Εἶνε πικρὰ ἀλήθεια ὅτι παρ' ἡμῖν οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ ἐχαλαρώθησαν πολὺ καὶ διεστράφησαν ἐπ' ἐσχάτων ἰδίως, εἰς τὴν ἐξαχρείωσιν δὲ αὐτῶν κοινῶς ἀποδίδεται τοῦ νῦν ἰσχύοντος πολιτεύματος ἡ ἐπιζήμιος ἀκαρπία. Αἱ ἀσχημίαι αἱ μιαίνουσαι τὸν ἱερὸν τοῦ βουλευτηρίου χῶρον τακτικῶς σχεδὸν ἀνὰ πᾶσαν σύνοδον ἀπεξένωσαν τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ γοήτρου, ὅπερ ὤφειλε νὰ περιβάλληται, ἀφειδῶς δ' ἐμυκτηρίσθη ὑπὸ τῶν ξένων καὶ πικρῶς ἐχλευάσθη τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον διὰ τὰς ἀσυνέτους παρεκτροπὰς τῶν ἄγαν εὐερεθίστων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην εὐχερέστερόν τις κατανοεῖ καὶ συναισθάνεται παραλληλίζων τὸν ἡμέτερον κοινοβουλευτικὸν βίον μὲ τὸν βίον ἄλλων εὐνομουμένων ἐθνῶν. Διὰ τοῦτο ἀναγνόντες πρό τινος ἐν εὐρωπαϊκῇ ἐφημερίδι σκιαγραφίαν δύο τῶν ἐπισημοτάτων ἀνδρῶν τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου, τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ δηλονότι, τοῦ

χειρὶ στιβαρᾷ ἰθύνοντος τὰς τύχας οὐ μόνον τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης, καὶ τοῦ Βίνδχορστ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν κληρικοφρόνων, δὲν ἐκρίναμεν ἄσκοπον νὰ σταχυολογήσωμεν ἐξ αὐτῆς τὰς ἑπομένας περιέργους πληροφορίας.

* *
*

Τεραστία εἶνε ἡ μεταξὺ τοῦ Βίσμαρκ καὶ τοῦ Βίνδχορστ ἀντίθεσις. Ὁ Βίσμαρκ εἶνε ὑπουργὸς εἰς ὅλα καὶ καθ' ὅλα. Ὁ Βίνδχορστ ἦτο ὑπουργὸς τοῦ ἐκθρονισθέντος βασιλέως τοῦ Ἀννοβέρου, ἀπολυθεὶς παρὰ τοῦ παντοδυνάμου ἀρχιγραμματέως. Ὁ Βίσμαρκ διάγει μεγαλοπρεπῶς, μεταβαίνων ἐναλλὰξ ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἔπαυλίν του, κατοικῶν ἐν Βερολίνῳ εἰς μέγαρον μεσαιωνικοῦ ρυθμοῦ κείμενον εἰς τὴν ἀριστοκρατικωτάτην τῶν συνοικιῶν τῆς πρωτευούσης. Ὁ Βίνδχορστ ἀπεναντίας διάγει λιτότατα, κατοικῶν δύο μικρὰ καὶ ἡκιστα κομψὰ δωμάτια οἰκίας κειμένης ἐν τῇ ἀποκέντρῳ καὶ λίαν δημοκρατικῇ Παλαιᾷ ὁδῷ τοῦ Ἰακώβου (Alte Jacobstrasse). Ὁ Βίσμαρκ εἶνε εὐσεβὴς λουθηρανός· ὁ Βίνδχορστ καθολικὸς πιστότατος. Ὁ Βίσμαρκ εἶνε ἡ μάλιστα ἐξέχουσα προσωποποίησις τοῦ τευτονισμοῦ. Ὁ Βίνδχορστ δὲν ἀπαρνεῖται μὲν τὴν γερμανικὴν αὐτοῦ ἐθνικότητα, ἀλλὰ δεικνύει τάσεις καὶ συμπαθείας πρὸς τὴν ἀγωγὴν τῶν λατινικῶν ἐθνῶν. Ὁ Βίσμαρκ μισεῖ θανασίμως τοὺς λατινικοὺς χαρακτῆρας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀποστρέφεται καὶ δὲν ἀναγινώσκει ποσῶς τὰ διὰ τοιούτων χαρακτήρων ἐκτετυπωμένα βιβλία· ὁ Βίνδχορστ τρέφει μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, πρὸς πᾶν ὅ,τι προέρχεται ἐκ Ῥώμης, ἐκ τῆς παπικῆς Ῥώμης, ἐκ τοῦ Βατικανοῦ.

Ὁ Βίσμαρκ ἐξουσιάζει καὶ διαθέτει κατὰ βούλησιν τὸν Γερμανικὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον καθὼς καὶ τὴν θέλησιν πάντων τῶν βασιλέων, τῶν μεγάλων δουκῶν, τῶν δουκῶν καὶ λοιπῶν ἡγεμόνων τῶν χωρῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ γερμανικὸν κράτος. Ὁ Βίνδχορστ ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του δώδεκα ἑκατομμύρια καθολικῶν ὑπηκόων θεωρούντων αὐτὸν ὡς Ὑπόπαπαν τρόπον τινὰ καὶ ἐχόντων τυφλὴν καὶ ἀπεριόριστον πρὸς αὐτὸν ὑποταγήν.

Ὁ Βίσμαρκ εἶνε τὸ factotum τῆς αὐτοκρατορίας· ὁ Βίνδχορστ εἶνε ὁ ἀπόλυτος κύριος τῆς Βουλῆς τῆς γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς τοῦ βασιλείου τῆς Πρωσσίας.

Ὁ Βίσμαρκ ἐπιδεικνύει μεγάλην περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους καὶ πρὸς τοὺς κοινοβουλευτικοὺς θεσμούς. Ὁ Βίνδχορστ ἐπιτηδεύεται τὸν ἄγρυπνον φύλακα τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν καὶ τὸν ἔνθερμον ὑπερασπιστὴν τῶν προνομιῶν τῆς Βουλῆς, τὸν ἀμείλικτον πολέμιον οἱωνδήποτε ἐξαιρετικῶν νόμων, τὸν πρόμαχον τῶν ἐλευθεριῶν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἰσότητος τῶν θρησκευμάτων. Παραδόξως δὲ ἡ τόσον σφοδρὰ αὕτη ἀντίθεσις ἐπεκτείνεται καὶ μέχρι τῆς σωματικῆς κατασκευῆς τῶν δύο ἀντιπάλων. Ὁ Βίσμαρκ εἶνε γίγας τὸ σῶμα, εὐρύνωτος, τὴν κεφαλὴν ἔχων χονδρόν, τὰς ὀφρῦς πυκνὰς καθὼς καὶ τὸν μύστακα, τὸ πρόσωπον ῥοδοκόκκινον, τὴν ῥῖνα ὀλίγον τι σιμήν, τοὺς ὀφθαλμοὺς διαυγεῖς, ἐξέχοντας, λίαν εὐκινήτους, τὰ χαρακτηριστικὰ τολμηρά, τὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς ἐν γένει ἐπιβλητικωτάτην. Ὁ Βίνδχορστ ἀπεναντίας εἶνε νάννος στρογγύλον σχεδὸν ἔχων τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν σφαιρικήν, τὴν ὄψιν ἄτριχον, τὸ στόμα ὑπερμέγεθες, τὰ χείλη κρεμάμενα, τὸ πρόσωπον ὠχρόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ κεχωσμένους εἰς τὴν κόγχην, τὴν ὄψιν πενιχράν, νοσηράν, ἀντιπαθητικήν.

*

Καὶ ὡς ῥήτορες ἐπίσης οἱ δύο ἄνδρες εἶνε οἱ ἀντίποδες ἀλλήλων.

Ἰσχυρὰν ἀπογοήτευσιν πάσχει ὁ διὰ πρώτην φορὰν ἀκροώμενος τοῦ Βίσμαρκ ἀγορεύοντος. Ὁ κολοσσὸς ἐκεῖνος ἔχει φωνὴν ἀσθενῆ καὶ ταπεινήν, τὸν λόγον βεβιασμένον, τὸν ῥυθμὸν μονότονον καὶ φορτικόν, τὰς δὲ χειρονομίας ὅλως ἀσημάντους. Τοὺς λόγους τοῦ Βίσμαρκ δύναταί τις ν' ἀναγνώσῃ ὄχι ὅμως καὶ ν' ἀκροασθῇ. Οἷος δήποτε τῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ ἀπόλλυσι τὴν ὑπομονὴν καὶ ἀπέρχεται, ἀφοῦ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν προσεκτικῶς ἀκροώμενος ὑπέστη ἀληθὲς μαρτύριον.

Ὁ *μικρὸς Ἐξοχώτατος*, ὡς γενικῶς ἀποκαλεῖται ὁ Βίνδχορστ, βραχύτατος τὸ ἀνάστημα, ἔχει μόλα ταῦτα φωνὴν ἠχηρὰν, εὔκαμπτον, εὐχερῶς ἁρμόζουσαν εἰς πάσας τὰς μεταπτώσεις τοῦ ἤχου καὶ κυριαρχοῦσαν ἐφ' οἵας δήποτε ὁμηγύρεως. Οὐ μόνον οἱ φίλοι αὐτοῦ κληρικόφρονες, ἀλλὰ καὶ οἱ φιλελεύθεροι καὶ οἱ συντηρητικοὶ καὶ οἱ σοσιαλισταί, πάντες ἐν ἑνὶ λόγῳ ἀκροῶνται αὐτοῦ μετὰ πλείστου ἐνδιαφέροντος, οἱαδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἐκφερόμεναι παρ' αὐτοῦ σκέψεις, ὅσον δήποτε τολμηροὶ καὶ ἂν ὦσιν οἱ ἰσχυρισμοί του. Οἱ τοῦ κέντρου τὸν χειροκροτοῦσιν ἐνθουσιωδέστατα, οἱ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιδοκιμάζουσιν ἀδιαλείπτως τὰς περιόδους τοῦ λόγου του ἢ διακόπτουσιν αὐτὸν δι' ἀστείων παρατηρήσεων, καὶ οἱ τῆς δεξιᾶς ἀμιλλῶνται τὸν τρόπον νὰ τὸν ἐμβάλωσιν εἰς ἀμηχανίαν διὰ νὰ χάσῃ τὸ νῆμα τῶν ἰδεῶν του· πλὴν ὁ μικρὸς ἐξοχώτατος ἀνταποδίδων τὰ ἴσα αὐτοστιγμεὶ ἀποκρούων ἑτοίμως τὰς ἐπιθέσεις, ἐξακολουθεῖ ἀπότομος τὴν ἀγόρευσίν του, καὶ φθάνει πάντοτε εἰς τὸ ἀρχῆθεν ὁρισθὲν τέρμα τοῦ λόγου του.

Πολλάκις ἐθεάθη ὁ πρίγκιψ Βίσμαρκ καταλείπων τὴν θέσιν του, μεταβαίνων δὲ καὶ ἱστάμενος ὄπισθεν τοῦ βήματος διὰ νὰ μὴ χάσῃ οὔτε λέξιν τῆς ἀγορεύσεως τοῦ Βίνδχορστ. Ἡ μεγάλη αὕτη τιμὴ ἀποβαίνει ὄντως ἐξαιρετική, ἂν ἀναλογισθῇ τις ὅτι ὁ Βίσμαρκ δὲν διακρίνεται ἐπὶ μεγάλῳ σεβασμῷ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους. Πρὸ μικροῦ ἔτι ὁ ἀγέρωχος ἀρχιγραμματεὺς ἐξήρχετο ἐπιδεικτικῶς τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων, ὁσάκις ἐλάμβανε τὸν λόγον ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων, Ρίχτερ ὅστις εἶνε ἐκ τῶν κρατίστων ῥητόρων.

*

Πρὸ δύο περίπου μηνῶν ὁ γίγας καὶ ὁ νάννος συνεκρούσθησαν ἐν τῷ *Ῥάϊχσταγ* κατὰ τὴν συζήτησιν τὴν προκληθεῖσαν ὑπὸ ἐπερωτήσεως ἀναφερομένης εἰς τὸ μέτρον τῆς κυβερνήσεως, ἀπαγορευσάσης τὴν ἐγκατάστασιν καθολικῶν ἱεραποστόλων εἰς τὰς ὑπερωκεανίους γερμανικὰς κτήσεις. Ἡ ἐν λόγῳ συζήτησις ὑπῆρξε πάλη κοινοβουλευτικὴ θανάσιμος, καὶ ἑκάτερος τῶν ἀνταγωνιστῶν κατέφυγεν εἰς πάντα τὰ ἐφικτὰ τεχνάσματα ὅπως καταβάλῃ τὸν ἀντίπαλον. Παραθέτομεν ἐνταῦθα ἐπιτηδες ἐκ τῶν πρακτικῶν τὰ ἀξιολογώτατα τῆς συζητήσεως μέρη, τοὺς ἐπιτηδειοτάτους διαξιφισμοὺς τῶν δύο ἀντιπάλων, ὅπως πρὸς τοῖς ἄλλοις παράσχωμεν τοῖς ἀναγνώσταις δεῖγμα τῆς ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ εὐγλωττίας.

Βίσμαρκ. Παρ' ἡμῖν τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα δὲν ὑπερπλεονάζει. Οἱ διαβαίνοντες τὰ σύνορα Γερμανοὶ ἀπαλλάσσονται τάχιστα παντὸς ἐθνικοῦ δεσμοῦ. Εἰς τὰ ἰδιαίτερα γαλλικὰ ἀρχεῖα εὑρίσκονται μακροὶ κατάλογοι ὀνομάτων Γερμανῶν ἀρνησιπατρίδων. Οἱ δυσμενέστερον τῶν ἄλλων καθ' ἡμῶν διακείμενοι Πολωνοὶ ἔχουσιν εἰς τὰς φλέβας γερμανικὸν αἷμα· διὰ νὰ ἐξευγενισθῶσι δὲ ἐξεπολώνισαν τὰ ἐπίθετα αὐτῶν μεταφράζοντες ἢ τροποποιοῦντες τὰς καταλήξεις. Πᾶς Γερμανὸς βιώσας ἐπί τινας μῆνας ἐν Ἀμερικῇ λέγει συνήθως: «*Ἡμεῖς* οἱ ἐν Ἀμερικῇ...» Πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπιστρέφοντες Γερμανοὶ δὲν λαλοῦσι τὴν γερμανικὴν ὀρθῶς... Εἶνε ἄρα χρεία νὰ γένηται τηλικοῦτος θόρυβος πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἔργου ἐφημερίδος κομματικῆς, τῆς *Γερμανίας*, ἥτις φέρει αὐτὸν τὸν τίτλον μὲ πολὺ παράδοξον δικαίωμα; (*Ἰλαρότης* εἰς τὴν δεξιάν)...

Ἡ εἰρήνη τοῦ ἡμετέρου κράτους διατρέχει ἀείποτε κίνδυνον μέγαν ἕνεκα τῆς διαγωγῆς τῶν ἐν Γαλλίᾳ κομμάτων. Τὸ ἐπεισόδιον τῶν Καρολίνων καθὼς καὶ ἄλλα τινὰ ἀπέδειξαν ὅτι πάντα τὰ ἐν Γαλλίᾳ κόμματα ὡς κοινὸν ἔχουσι πρόγραμμα τὴν πρὸς τὴν Γερμανίαν ἔχθραν. Αἱ ἀπὸ τοῦ 1871 καὶ ἐντεῦθεν ἐν Γαλλίᾳ σχηματισθεῖσαι κυβερνήσεις προσηνέχθησαν πρὸς ἡμᾶς φιλίως καὶ εἰλικρινῶς, πλὴν ὁ γαλλικὸς λαὸς καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα ἐπιθυμοῦσι τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον. Ἐὰν τοιοῦτος πόλεμος ἐξερρήγνυτο, οἱ καθολικοὶ ἱεραπόστολοι δὲν θὰ συνετάσσοντο βεβαίως μετὰ τῆς Γερμανίας. (*Κάλλιστα!* εἰς τὴν δεξιάν).

Βίνδχορστ. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ὁμοσπόνδων ἐπικρατειῶν ἀφέθη εἰς παρεκβάσεις χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἐπερωτήσεως. (*Ἀκριβέστατον!* εἰς τὸ κέντρον.) Ἂν ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς Αὐτοκρατορίας ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς παρούσης εὐκαιρίας ὅπως ἐπιτεθῇ κατὰ ἐφημερίδος διερμηνευούσης τὸ πρόγραμμα τῶν καθολικῶν, τότε ὀφείλω νὰ μὴ ἀποκρύψω τὴν χαράν μου διὰ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ὡς φαίνεται προὐξένησαν εἰς τὴν ψυχήν του τὰ ἄρθρα τῆς ῥηθείσης ἐφημερίδος. (*Γέλωτες σφοδροί*). Ἂν ὁ κύριος γραμματεὺς ἠθέλησε νὰ κακίσῃ τὴν σύνταξιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφημερίδος, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ τῷ παρατηρήσω ὅτι αὕτη συντάσσεται τόσον καλῶς ὅσον τὰ ὄργανα τὰ ἐμπνεόμενα ὑπὸ τοῦ κυρίου γραμματέως τῆς αὐτοκρατορίας. (*Γενικὴ ἱλαρότης καὶ παταγώδη χειροκροτήματα εἰς τὸ κέντρον*). Μίαν μόνην παρατήρησιν ἐγὼ θ' ἀπέτεινον εἰς τὴν *Γερμανίαν*. Θὰ τῇ συνίστων νὰ μὴ καταπέσῃ ποτὲ εἰς τὴν πορείαν ἣν τηρεῖ ἡ *Βορειογερμανικὴ Ἐφημερίς*, ἥτις κατέστη τὸ μέγιστον τοῦ τύπου σκάνδαλον (*Εἶνε ἀληθές!* εἶνε *ἀκριβές!* εὖγε! *εἰς τὸ κέντρον*.) Ὁ ἔντιμος προαγορεύσας εἶπε μετ' εἰρωνίας ὅτι οἱ καθολικοὶ βασιλεῖς τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σαξονίας προστατεύουσι τὰ συμφέροντα τῶν καθολικῶν. (*Ἀκριβέστατον!*) Ἀφότου συνέστη ἡ αὐτοκρατορία δὲν ἐνόησα ὅτι ὑπάρχει τοιαύτη προστασία, οἱαδήποτε δὲ καὶ ἂν εἶνε ἡ ἔχθρα ἣν τρέφει καθ' ἡμῶν ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας, προτιμῶμεν αὐτὸς κάλλιον ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὰ ἡμέτερα συμφέροντα ἐν τῷ ἀνωτάτῳ Ὁμοσπονδιακῷ Συμβουλίῳ ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σαξονίας. (*Ζωηροτάτη ἱλαρότης*)... Ἀκροώμενος τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον εὐαγγελικόν τινα ἱερέα. (*Ἐκρήξεις γέλωτος*). Ὁ κύριος γραμματεὺς ἐσκανδαλίσθη διότι οἱ γερμανοὶ ἱεραπόστολοι ἀπηύθυναν πρὸς αὐτὸν αἴτησιν γαλλιστὶ γεγραμμένην· ἀλλ' ἐγὼ γνωρίζω τινὰς διπλωμάτας γερμανούς, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ λαλήσωσιν ἐπὶ πέντε λεπτὰ γερμανιστὶ χωρὶς ν' ἀναμίξωσιν ἐξ τοὐλάχιστον φράσεις γαλλικάς (ὤ, ὤ! εἰς τὴν δεξιάν). Ὁ κύριος γραμματεὺς ὤφειλε νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς ὑφισταμένους του νὰ λαλῶσι κάλλιον τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. (*Ἰλαρότης*)... Ὁ κύριος γραμματεὺς ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βορειογερμανικὴν ἐφημερίδα, ἥτις κηρύσσει ἐχθροὺς τοῦ κράτους πάντας τοὺς ἔχοντας γνώμην ἀλλοτρίαν τῆς ἰδικῆς της (*Εἶνε ἀληθές, ἀληθέστα-*

tor !). Ὀφείλω νὰ παρατηρήσω εἰς τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας ὅτι πλὴν αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἄλλοι Γερμανοὶ ἀγαπῶντες τὴν πατρίδα ὅσον καὶ αὐτός. (*Ἄριστα! εὖγε!*). Ἐνίοτε μάλιστα παρετήρησα καὶ ἐβεβαιώθην ὅτι ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας ἀγαπᾷ πολὺ περισσότερον τὴν Πρωσσίαν παρὰ τὴν Γερμανίαν. (*ὤ! ὤ!* εἰς τὴν δεξιάν, *χειροκροτήματα* εἰς τὸ κέντρον). Ὀφείλω δὲ σφοδρῶς νὰ διαμαρτυρηθῶ κατὰ τῆς μομφῆς τῆς φιλοπατρίας, ἣν ἐπέρριψεν ὁ κύριος γραμματεὺς εἰς τόσας χιλιάδας Γερμανῶν... Ἐὰν οἱ Ἰησουῖται δὲν ἀνακληθῶσιν ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, θ' ἀνακληθῶσιν ὑπὸ τῶν δημοκρατικο—σοσιαλιστῶν (*Γέλωτες* εἰς τὰς τάξεις τῶν σοσιαλιστῶν). Γελᾶτε; Ναί, τὸ γνωρίζω ὅτι σεῖς θὰ τοὺς ἐφονεύετε, ὅπως θὰ ἐφονεύετε πάντας ἡμᾶς (*Ἰλαρότης*) πλὴν ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ ἔλθωσι μεθ' ὑμᾶς διὰ νὰ σώσωσι τὴν κοινωνίαν θὰ σπεύσωσι νὰ τοὺς ἀνακαλέσωσι.

Βέσμαρκ. Φρονῶ καὶ ὑποστηρίζω ὅτι οἱ Ἰησουῖται μετεβλήθησαν. (*Φωναὶ* εἰς τὸ κέντρον sunt ut sunt, aut non sint!) Δὲν πιστεύω ὅτι οἱ σοσιαλισταὶ θὰ ἐφόνευον τοὺς Ἰησουίτας· ἀπεναντίας πιστεύω ὅτι θὰ συνήργουν μετ' αὐτῶν ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ. (*Ζωηρὰ ἰλαρότης*). Οἱ Ἰησουῖται θὰ ἦσαν οἱ κάλλιστοι ἀρχηγοὶ τῶν σοσιαλιστῶν· νομίζω μάλιστα ὅτι τινὲς τῶν νῦν ἀρχηγῶν τῆς ἐρυθρᾶς διεθνοῦς φιλίως καὶ ἐναρμονίως διάκεινται πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς *μελαίνης* διεθνοῦς· (*ὤ! ὤ!*). Οἱ Ἰησουῖται εἶναι ὀξυδερκεῖς παρατηρηταί, τὰ μέγιστα δὲ θὰ ἔχαιρον ἂν συνετάσσοντο μεθ' ἡμῶν. Ὑπολήπτομαι λίαν τοὺς Ἰησουίτας, διότι ἀποτελοῦσι δύναμιν ἣν οὐδεὶς ὀφείλει νὰ παραγνωρίσῃ. Οὐδέποτε ὑπῆρξα ἐλεύθερος τέκτων, ἀναγνωρίζω ὅμως ὅτι σήμερον εὐδοκιμοῦσιν αἱ ἑταιρίαι καὶ μάλιστα αἱ μυστικαί. Ἑταιρία διαθέτουσα χρήματα εἶνε δύναμις... Δὲν εἶπα ὅτι ὁ προαγορεύσας καὶ οἱ φίλοι του εἶνε ἐχθροὶ τοῦ κράτους· τοὺς θεωρῶ ἀπεναντίας ὡς φίλους τοῦ κράτους, ἀλλὰ φίλους ἐξυπηρετοῦντας αὐτὸ κατὰ τρόπον ὅλως ἰδιαίτερον. (*Ἰλαρότης*). Ὡς πρὸς τὴν *Γερμανίαν* δηλῶ ὅτι οὐδέποτε τὴν ἀναγινώσκω, διότι ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ μὲ λυπῇ, νὰ ἐπιτίθεται ἀτομικῶς κατ' ἐμοῦ ὅσον περισσότερον δύναται. Ἑπομένως καταβάλλω πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀποφεύγω τὴν ἀνάγνωσίν της. Ἀπορῶ ὅμως καὶ ἐκπλήττομαι πῶς ἐφημερὶς ἣν δὲν ὑπολήπτομαι, ἔχει τόσην δύναμιν ὥστε νὰ ἐξεγείρῃ τὸ κοινοβούλιον ἐναντίον μου, συμπαρασύρουσα εἰς τὸν κατ' ἐμοῦ ἀγῶνα ὁμάδα ἀξιοτίμων, διακεκριμένων, ἐμφρόνων καὶ φιλοπατρίδων βουλευτῶν. Τοῦτο μ' ἐκπλήττει· (*Ἄριστα! εὖγε! εἰς τὴν δεξιάν.*)

Βένδχορστ. Ἂν διεκείμην τόσον οἰκείως πρὸς τὴν *Γερμανίαν*, ὅσον πιστεύει ὁ κύριος γραμματεύς, θὰ ἐξέφραζον πρὸς αὐτὸν τὴν ἄκραν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην κολοσσαίαν ὑπὲρ τοῦ ῥηθέντος φύλλου *ρεκλάμαν*. Ἀφοῦ ὁ κύριος γραμματεὺς λέγει ὅτι δὲν ἀναγινώσκει τὴν *Γερμανίαν*, ἐπειδὴ αὕτη ἐπιτίθεται συχνάκις κατ' αὐτοῦ, ἃς μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ τὸν ἐρωτήσω ἂν ἔλαβέ ποτε γνῶσιν περὶ τῆς ἐκθύμου ὑποστηρίξεως ἣν ἡ *Γερμανία* παρέσχεν εἰς τὴν τελωνειακὴν καὶ οἰκονομικὴν πολιτικὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου γραμματέως. (Ψωνὴ εἰς τὴν ἀριστερὰν· *Εἶνε ἀληθὲς δυστυχῶς!*). Ἀλλ' ἡ ἐπιφώνησίς σας δὲν ἀναιρεῖ τὸ γεγονὸς ὅπερ διαψεύδει τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ ἐντίμου κυρίου γραμματέως· (*Ἀκριβέστατον!* εἰς τὸ κέντρον). Ὁ ἀξιότιμος κύριος γραμματεὺς μὲ ἤλεγξε διότι ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ κλίματος τῶν ἐν Ἀφρικῇ κτήσεων συνεφώνησα μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Βίρχωβ· ἀλλ' εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα ἡμεῖς μεθ' ὑπερηφανείας ἀναφέρομεν τὴν γνώμην τοῦ ῥηθέντος σοφοῦ· δὲν φατριάζομεν καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὅπως οἱ σήμερον κυβερνῶντες (*Χειροκροτήματα* εἰς τὴν ἀριστερὰν.) Ἂν ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας προυτίθετο νὰ ψέξῃ τὴν συμμαχίαν τοῦ κέντρου μετὰ τῆς ἀριστερᾶς κατὰ τὰς τελευταίας ἐκλογάς, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ δηλώσω πρὸς αὐτὸν ὅτι εἴμεθα πρόθυμοι νὰ συμμαχήσωμεν μετὰ πάντων ἐκείνων ὅσοι βούλονται νὰ βοηθήσωσιν ἡμᾶς ὅπως διαρρήξωμεν τὰς ἁλύσεις τοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγῶνος (*Ἀκούσατε! ἀκούσατε!*) Τὴν μετὰ τῶν φιλελευθέρων ἕνωσίν μας ὑπηγόρευσαν ἡμῖν κυρίως τὰ ἄρθρα τῆς *Βορειογερμανικῆς Ἐφημερίδος* καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ὀργάνων τοῦ κυρίου γραμματέως, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ λεγεῶνα, λεγεῶνα ἔχοντα ἀποστολὴν νὰ κηρύσσῃ τὴν ἐκρίζωσιν πάντων τῶν κομμάτων ὅσα δὲν ὀμνύουσιν ἐν ὀνόματι τοῦ Βίσμαρκ, καὶ νὰ δωρήσωσιν εἰς τὴν χώραν ἓν καὶ μόνον κόμμα. (*Ζωηρὰ ἰλαρότης· φωναί: εἶνε ἀληθὲς! ἀκριβέστατον!*). Ἀμεριμνοῦμεν ἡμεῖς ἂν ἡ διαγωγή μας ἀρέσκῃ ἢ ἀπαρέσκῃ εἰς τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας. Ἡμεῖς ἀποβλέπομεν μόνον εἰς τὸν σκοπόν μας, καὶ διὰ τοῦτο τὸ κέντρον εἶνε πύργος, ὅστις δὲν καταρρέει μὲ ὅλον τὸν σφοδρὸν τῆς κυβερνήσεως πόλεμον. (*Χειροκροτήματα* εἰς τὸ κέντρον). Φαίνεται ὅτι οἱ φίλοι μου δὲν δυσαρεστοῦνται ἐκ τοῦ πολέμου τούτου, διότι ἐχειροκρότησαν ἐπιδοκιμάζοντες τὰς τελευταίας μου λέξεις. (*Ἰλαρότης*). Ὁ ἔντιμος προλαλήσας ἀνεγνώρισεν ὅτι εἶμαι καλὸς Γερμανός, προσέθηκεν ὅμως ὅτι ἐξυπηρετῶ τὴν πατρίδα μου κατὰ τρόπον ἀήθη καὶ παράδοξον. Βεβαίως ἕκαστος ἔχει καὶ ἴδιον τρόπον ἐνεργείας καὶ ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας ἐξυπηρετεῖ κατ' ἴδιον τρόπον τὴν πατρίδα του, τρόπον ὄχι πάντοτε γερμανικόν, διότι δὲν εἶνε ἴδιον Γερμανοῦ τὸ παραβιάζειν τοὺς ἡμετέρους νόμους. (*Εὖγε!* εἰς τὸ κέντρον). Ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας ηὐδοκίμησε καὶ ἐθριάμβευσε πολλάκις, ἐπειδὴ διαθέτει πολλοὺς στρατιώτας καὶ πολλὰ χρήματα· ἐγὼ οὔτε στρατιώτας ἔχω οὔτε χρήματα (*Ζωηρὰ ἰλαρότης*) καὶ ὅμως ἐγὼ ὁ ἄοπλος καὶ πένης κατήγαγον νίκας πολλὰς κατὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ τοῦ ἐφωδιασμένου διὰ τόσων στρατιωτῶν καὶ τόσου ἀργυρίου (*Εἶνε ἀληθές!*). Ἀκούσατέ με· ἡ κυβέρνησις τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου Δ' ἦτο καλλιτέρα τῆς παρούσης τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ. (*ὤ! ὤ!* εἰς τὴν δεξιαν). Ἐπιμένω εἰς τὴν κρίσιν μου καὶ τελευτῶ διακηρύσσων εἰς τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας, εἰς πάσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένας ἐφημερίδας καὶ εἰς πάντας τοὺς δορυφόρους του ὅτι τὸ Γερμανικὸν ἔθνος δὲν θὰ παύσῃ ποτὲ ν' ἀγωνίζηται ὡς εἷς καὶ μόνος ἄνθρωπος μέχρις ὅτου ἀνακτήσῃ πλήρη τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ. (*Παταγώδη χειροκροτήματα*).

Βίσμαρκ. Πέμψατε εἰς Κάμερουμ τοὺς συνεργάτας τῆς *Γερμανίας* ἐκεῖ θὰ εἶνε εὐπρόσδεκτοι. (*Ζωηρὰ ἰλαρότης*). Μὴ παραπονεῖσθε διὰ τὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγῶνα· αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος λόγος τῆς ὑπάρξεώς σας. (*Εὖγε! εἰς τὴν δεξιάν*). Ὁ προλαλήσας εἶπεν ὅτι οὐδὲν ἔμαθε καὶ οὐδὲν ἐλησμόνησα. Ἐλησμόνησα ὕβρεις τινὰς καὶ προσβολὰς καὶ ἔμαθα τοῦτο, ὅτι διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ κέντρου οὔτε ἡ Γερμανία οὐδ' ἡ Πρωσσία δύνανται νὰ βιώσωσιν ἐπὶ πολύ (*Ἐπιδοκιμασίαι* εἰς τὸ κέντρον). Ὁσάκις ἡτοιμαζόμην νὰ συμβιβασθῶ μετὰ τῆς Ῥώμης, πάντοτε ἀπετράπην ἕνεκα τῶν ἐπικινδύνων νομοσχεδίων σας. Ὁ προλαλήσας ἀντιπαρέθηκε τὴν κυβέρνησιν τοῦ πρίγκιπος Γουλιέλμου Δ' πρὸς τὴν κυβέρνησιν τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ κατὰ μέρος θέμενος τὸν ἡγεμόνα καὶ κύριόν μου. Τοῦτο εἶνε ὕβρις βαρυτάτη πρὸς τὴν τιμήν μου, ὕβρις πρὸς τὴν πίστιν μου ὡς ὑπηκόου τοῦ ἡγεμόνος μου, ὕβρις πρὸς τὰ εἰλικρινῆ μου ὑπὲρ τῆς βασιλείας αἰσθήματα. Οὐδέποτε ἠξιώθην νὰ εἶμαι ἄλλο τι εἰμὴ ὁ ταπεινὸς καὶ εὐπειθὴς θεράπων τοῦ Κυρίου μου. (*Χειροκροτήματα* εἰς τὴν δεξιάν, *εὖγε!* εἰς τὴν ἀριστερὰν). Ὑπῆρξα ὁ θεράπων τοῦ ἀποθιώσαντος κυρίου μου, ἐξακολουθῶ δὲ νὰ εἶμαι ὁ θεράπων τοῦ νῦν ἡγεμονεύοντος, οὐδὲν ἄλλο ἢ θεράπων· οὐδέποτε ἤγειρα ἄλλην ἀξίωσιν. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε ὅτι διατελῶ ἀκόμη εἰς τὸ ἀξίωμα ὅπερ κατέχω, καὶ θὰ διατελέσω εἰς αὐτὸ ὑπηρετῶν τὸν Κύριόν μου μέχρι τελευταίας πνοῆς. Τὸ συμπαραβάλλειν τὴν κυβέρνησιν ἀποθιώσαντος βασιλέως μὲ τὴν κυβέρνησιν τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ εἶνε ὕβρις! δεινὴ ὕβρις! (*Παταγώδη χειροκροτήματα*). Εἶνε ὕβρις πρὸς τὴν τιμήν μου, πρὸς τὴν πίστιν μεθ' ἧς ὑπηρέτησα ἀείποτε τὸν ἡγεμόνα μου ὡς ὑπήκοος, ὡς ὑπάλληλος, ὡς θεράπων κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα. Ἐλπίζω ὅτι ὁ προλαλήσας ἀναγνωρίζων τοῦτο θ' ἀποσύρῃ τὴν δεινοτάτην ὕβριν. (*Παταγώδη χειροκροτήματα*).

Βένδχορστ. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἀρνοῦμαι ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ἑτοίμη συνεννόησίς τις μεταξὺ τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς Πρωσσίας. Οὐδέποτε τοιοῦτό τι συνέβη. (*Ἀκούσατε, ἀκούσατε!*) Τὸ λαλεῖν περὶ «κυβερνήσεως τοῦ Βίσμαρκ» οὐ μόνον δὲν εἶνε ὕβρις ἀλλ' εἶνε χρῆσις ἀμέμπτου κοινοβουλευτικῆς φράσεως. Δὲν εἶνε πρέπον τὸ ἀναμιγνύειν τὸ ὄνομα τοῦ ἡγεμόνος εἰς τὰς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις, ὡς πράττει ἀείποτε ὁ κύριος γραμματεύς, ὅστις εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς συνειθίζει νὰ ὀχυρῶται ὄπισθεν τοῦ αὐτοκράτορος. (*Εἶνε ἀληθὲς! ἐξαίρετα!*).

Βίσμαρκ. Ἐὰν ὁ προλαλήσας εἶχεν ὑπηρετήσει τὸν μονάρχην του ὡς ἐγὼ ὑπηρετῶ τὸν ἰδικόν μου, θ' ἀνεγνώριζε τὴν ὕβριν καὶ θὰ τὴν ἀπέσυρε.

Βένδχορστ. Ἀποκρούω μετ' ἀγανακτήσεως τὴν δολίαν ῥῆσιν τοῦ κυρίου γραμματέως, φρονῶ δὲ ὅτι ὁ κύριος πρόεδρος οὐδὲν εὗρε τὸ ἐπιλήψιμον ἐν τῇ φράσει μου, διότι ἄλλως θὰ μὲ ἀνεκάλει εἰς τὴν τάξιν. (*Χειροκροτήματα* εἰς τὴν ἀριστερὰν).

* *
*

Καὶ λήγει ἐνταῦθα ἡ σθεναρὰ αὕτη ἀπὸ τοῦ βήματος πάλη ἣν παρεθέσαμεν ὁλόκληρον διὰ νὰ μὴ μειώσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον τὸ δεῖκνον ἀδιάπτωτον ἐν αὐτῇ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ἡ μετὰ τόσου πεισματος διεξαγομένη συζήτησις τραχυτάτη περὶ τὴν οὐσίαν, δὲν ἐξετράπη περὶ τὴν ἔκφρασιν, ἀλλὰ περιωρίσθη ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς κοσμιότητος καὶ οἱ ἀνταγωνισταὶ κατέφερον θανατηφόρους κατ' ἀλλήλων διαξιφισμοὺς μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη. Ἐνῷ ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἕτερόν τι κοινοβούλιον—καὶ τὸ γνωρίζομεν δυστυχῶς ὅλοι—ὅπου, ἂν τοιαύτη συζήτησις συνέβαινεν, ἂν τοσοῦτον σφοδρῶς συνεκρούετο ἡ προσωπικὴ ἐμπάθεια δύο ἀρχηγῶν κομμάτων, πολὺ ταχέως ἡ συζήτησις θὰ ἐλάμβανε τὰς διαστάσεις ἀγῶνος παγκρατίου, τὰ καλλιεπῆ ἐπιχειρήματα θὰ διεδέχοντο ἄλλα ὑλικώτερα καὶ πειστικώτερα, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ῥάβδος ἐπεμβαίνουσα θὰ ἐπέβαλλεν εὐχερῶς καὶ κυριαρχικῶς τὸν κρείττονα λόγον.

Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ ὀξυδέρκεια ἔκτακτος ἵνα κρίνῃ τις ὁποῖος τῶν δύο ἀντιπάλων ἐξῆλθε νικητὴς ἐκ τῆς δεινῆς μονομαχίας. Τὸ σθένος καὶ ἡ εὐτολμία μεθ' ἧς ὁ μικρὸς ἐξοχώτατος πατάσσει τὸν παντίσχυρον ἀρχιγραμματέα ἐπιβάλλει τὸν θαυμασμόν, ἐν ᾧ ἀπεναντίας ἐμπνέει αἴσθημα παρεμφερὲς τῇ ἀηδίᾳ ἡ θρηνώδης δουλοπρέπεια εἰς ἣν καταφεύγει οὗτος προσπαθῶν νὰ συγκαλύψῃ ἰδίαν ἀδυναμίαν. Χάρισμα θαυμαστὸν ὄντως ὁ λόγος καὶ ὁ ποιούμενος εὐφυᾶ καὶ δόκιμον αὐτοῦ

χρῆσιν ἐπισπᾶται τοῦ πλήθους τὸν σεβασμόν, οἱαδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἀρχαὶ ἃς πρεσβεύει. Οἱ ἀπὸ τοῦ βήματος ἀγῶνες ἔχουσι τακτικὴν ἰδιαιτέραν, ἣν δὲν δύνανται ν' ἀναπληρώσωσιν ἄλλα πλεονεκτήματα, οὐχὶ σπανίως δὲ κατ' αὐτοὺς οἱ μικροὶ Δαυὶδ κατενίκησαν τὴν ὑπερφίαλον ἀλαζονίαν γαύρων Γολιάθ.

Χ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΠΑΡ ΕΛΛΗΣΙΝ
Β'
1784—1800

Ὁ Ἀθανάσιος Σταγειρίτης, οὗ προεμνήσθημεν, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1819 γράφων ἐν τῇ, τότε ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένῃ *Καλλιόπῃ* «ἱστορίαν τῶν ἐφημερίδων», πρώτην ἑλληνικὴν ἐφημερίδα ἀναγράφει *Ἑρμῆν τὸν Λόγιον*, ἐπὶ λέξει σημειῶν τάδε, «πρώτη ἐφημερὶς τοῦ γένους ἡμῶν ἐξεδόθη ἐν Κερκύρᾳ, ὡς λέγουσιν, *Ἑρμῆς ὁ Λόγιος* ὀνομαζομένη. Ἀγνοῶ ὅμως πότε ἤρξατο, καὶ πότε ἔπαυσε, καὶ τίς ἦτο ὁ ἐκδότης... Τοῦτο μόνον ἔμαθον ὅτι κατὰ τὸ 1784 ἐφαίνετο *ἐκδιδομένη.*» *Τὴν ὑπὸ τοῦ Σταγειρίτου περισυλλεγεῖσαν* πληροφορίαν ταύτην ἐστήριξε καὶ ὁ ἀείμνηστος Ἀσώπιος, μνημονεύσας, ἐν τοῖς Σουτσείοις, τοῦ *Ἑρμοῦ* ὡς πρώτης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος, ἥς, λέγει, *σύνθημα* καὶ *πρόγραμμα* ἐγένετο τὸ ἑπόμενον δίστιχον,

δὲν εἶμαι παρὰ τοῦ Διὸς ὡς ἄλλοτε σταλμένος
ἔργα δ' ἀνθρώπων νὰ εἰπῶ εἶμαι διωρισμένος,

ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ Κατούνης τῆς Ἀκαρνανίας Νικολάου Μαυρομμάτου.

Τὰ ἐν τοῖς Σουτσείοις γραφόμενα ὑπ' ὄψει ἔχων ὁ κ. Π. Λάμπρος, ἐν τῇ «ἱστορικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς τυπογραφίας ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦ 1821,» διημφισβήτησε τὸ ἀκριβὲς τῆς πληροφορίας τοῦ Ἀσωπίου, γράψας ἐπὶ λέξει τάδε, «ἡμεῖς οὐδεμίαν γνωρίζομεν πρὸ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἑλληνικὴν ἐφημερίδα, εἰς δὲ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος *φιλολογικὸν Ἑρμῆν* (ἐννοεῖ τὸ περιοδικὸν Mercurio letterario, περὶ οὗ ὑπόκειται αὐτῷ ὁ λόγος,) δὲν ὑπάρχει τὸ ἀναφερόμενον δίστιχον. Πιθανὸν ὁ ἐν Κερκύρᾳ τότε διατρίβων Μαυρομμάτης, ἐπιφορτισμένος τὴν λογοκρισίαν ἐπὶ τῶν τυπουμένων, ἐποίησε μὲν τὸ δίστιχον τοῦτο, ὡσεὶ χαιρετῶν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἑρμοῦ, οὐδέποτε ὅμως καὶ ἐτυπώθη ὡς ἐπιγραμματικὸν σύνθημα τῆς Ἐφημερίδος» (Χρυσαλλίδος τόμ. δ' σελ. 601). Ὁ κ. Π. Λάμπρος, γράφων ταῦτα, ὑπέθετο πάντως ταυτότητα *Ἑρμοῦ τοῦ Λογίου* καὶ τοῦ περιοδικοῦ Mercurio letterario, καὶ ἐμμέσως ἀπέδοτο εἰς εὐεξήγητον σύγχυσιν καὶ παρερμηνείαν τὰ ἐν τοῖς Σουτσείοις γραφέντα.

Τοῦ περιοδικοῦ Mercurio letterario ἡ μὲν ἔκδοσις ἤρξατο τῷ 1805, ὁ δὲ βίος παρετάθη ἄχρις ὀκτωβρίου τοῦ 1807, καθ' ἃ πληροφορεῖ ἡμᾶς αὐτὸς ὁ κ. Π. Λάμπρος, ὃς ἀναγράφων ὁλόκληρον τὸν τίτλον τοῦ περιοδικοῦ ἔχοντα ὧδε Mercurio letterario, opera periodica di Filergo Feuce nella tipographia nazionale di Corfù, con licenza de superiori,» πληροφορεῖ ἅμα ἡμᾶς ὅτι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Filergo Feuce ἐκρύπτετο ὁ πολὺς Κερκυραῖος Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης· ὅθεν, ἂν προὔκειτο περὶ ἐφημερίδος, ἧς ἡ ἔκδοσις ἀνεγράφετο κατὰ τὸ 1805, εὐεξήγητος ἦν ἡ σύγχυσις καὶ παρερμηνεία ἐξ ἐνδεχομένης μεταδόσεως τοῦ ἰταλικοῦ αὐτῆς τίτλου ὑπὸ τύπον ἑλληνικόν, καθ' ἃ συνέβη, ὡς ἐν τοῖς μετέπειτα θέλομεν ἰδεῖ, ὡς πρὸς τὴν Gazzetta urbana, ἣν ὁ Βαρβιτσιώτης, ἐν ἑλληνικῇ χοάνῃ μεταγγίσας, ἐγνώρισεν ἡμῖν ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἐφημερίδα Ἀστυκὴν* (ἴδε Πανδώρας. τ. Η' σ. 367). *Ἑρμοῦ* ὅμως τοῦ *Λογίου* ἡ ἔκδοσις ἀναγράφεται πολὺ προγενεστέρως, εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν ὁ τοῦ ὁμωνύμου ἰταλικοῦ περιοδικοῦ ἐκδότης εἰς τὰ διδασκαλεῖα ἔτι ἐφοίτα. Σὺν τούτοις τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Μαυρομμάτου καλῶς ἐξετάζόμενον φαίνεται ἀναφερόμενον οὐχὶ εἰς περιοδικόν, ἀλλ' εἰς ἐφημερίδα σκοποῦσαν τὴν ἀπομνημόνευσιν τῶν καθημερινῶν χρονικῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων, ἤτοι πράξεων. Ὁ Μαυρομμάτης γράφων, «ἔργα δ' ἀνθρώπων νὰ εἰπῶ εἶμαι διωρισμένος», ἐννόει, καθ' ἅπερ ὁ γραμματικὸς καὶ λογικὸς εἱρμὸς τοῦ στίχου αὐτοῦ ἐμφαίνει, τὴν ἀφήγησιν ἀνθρωπίνων πράξεων, τὴν ἀπομνημόνευσιν καθημερινῶν γεγονότων, τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἐθιζομένων χρονικῶν· δὲν δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἀποκρούσωμεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀθανασίου Σταγειρίτου, ἐπὶ δὲ τῷ λόγῳ ὅτι οὐδεμίαν γνωρίζομεν ἐν Ἑπταννήσῳ πρὸ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἑλληνικὴν ἐφημερίδα, νὰ διαγράψωμεν τοῦ καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων *Ἑρμῆν τὸν Λόγιον*. Ἂν τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Ἀκαρνᾶνος Μαυρομμάτου δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῷ διαληφθέντι ἰταλικῷ περιοδικῷ, δὲν ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι «καὶ οὐδέποτε ἐτυπώθη ὡς ἐπιγραμματικὸν σύνθημα ἐφημερίδος·» τότε μόνον ἠδυνάμεθα ἀσφαλῶς περὶ τούτου ν' ἀποφανθῶμεν, ὅταν ὑπ' ὄψει εἴχομεν τὸν ἐν ἔτει 1784 ἐκδιδόμενον *Ἑρμῆν τὸν Λόγιον* ἀλλ' ἀφ' οὗ κατὰ τὸ 1819 Ἀθανάσιος ὁ Σταγειρίτης εἰς ἅπαξ δι' ἐκκλήσεως πρὸς τοὺς φιλαναγνώστας ἐζήτησατο πληροφορίας περὶ τῆς πρώτης ταύτης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος, ἄντικρυς ματαιοπονία ἤθελεν εἶσθαι νέα τις ἐπὶ τούτῳ τῇ σήμερον ἐπίκλησις πρὸς γνῶσιν ἐφημερίδος ἐν στενῷ μέν, καθ' ἃ φαίνεται, κύκλῳ ἀναγνωστῶν κυκλοφορησάσης, ἐξετήλου δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου γενομένης.

Τῆς ἐφημερίδος ταύτης οὐδαμῶς μνείαν ποιεῖται

ὁ μαρκήσιος de Queux de Saint-Hilaire, ὅς, μεταγράφων τὸν ἡμέτερον κ. Ματθαῖον Παρανίκαν, ἐν τῷ σχεδιάσματι αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἀπὸ ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ιθ' ἑκατονταετηρίδος (ἐν σελ. 212) πρώτην παρ' ἡμῖν ἐφημερίδα ἀναγράψαντα τὴν καὶ ὀνόματι τοιαύτην, τὴν ὑπὸ τῶν Μαρκιδῶν Πουλίου τῷ 1793 ἐν Βιέννῃ ἐκδοθεῖσαν, νεοθέτησε τὴν πληροφορίαν ταύτην καὶ ἀναφορικῶς τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ ἐσημείωσεν, «ἡ πρώτη ἑλληνικὴ πολιτικὴ ἐφημερὶς ἐξεδόθη ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Μαρκιδῶν Πουλίου, τῷ 1793, ἀλλὰ βραχὺν ἔσχε τὸν βίον, ἀπὸ τῆς 4 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 28 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους παραταθέντα.»

Ἡ ἄγνοια τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Σταγειρίτου περισυλλεγεισῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς πρώτης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος καὶ ἡ παράρασις τῶν ἐν τοῖς Σουτσείοις περὶ τῆς ἐφημερίδος ταύτης γραφέντων ἐξώθησαν τὸν κ. Παρανίκαν εἰς ἀνακρίβειαν, εἰς ἣν παρέσυρε καὶ τὸν St-Hilaire ἀναγράψαντα τὴν ἐφημερίδα τῶν Μαρκιδῶν πρώτην, ἐν ᾧ ἦν δευτέρα. Σύναμα τὸ περὶ τῆς ἐφημερίδος ταύτης βραχύλογον τῶν πληροφοριῶν τοῦ κ. Παρανίκα δὲν ἐπέτρεψε τῷ μαρκησίῳ οὔτε λεπτομερεστέρας πληροφορίας νὰ παράσχῃ περὶ τῆς δευτέρας ταύτης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος τῶν νεωτέρων χρόνων, οὔτε νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἐσφαλμένον τῶν πληροφοριῶν τοῦ κ. Μ. Παρανίκα, ἀναφορικῶς τῷ χρόνῳ τῆς διαρκείας τοῦ φύλλου τούτου, ὅπερ ἡμαρτημένως ἀνέγραψεν ὡς ἐξάμηνον μόνον *βιῶσαν*, *ἡγησάμενος*, ὅτι τὸ ἄλλοτε παρὰ τῷ Σοφ. Οἰκονόμῳ καὶ Μ. Γεδεὼν ἀντίτυπον, (ὅπερ εἶτα ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς), περιεῖχε τὴν ὅλην *σειρὰν* τῶν ἐκδοθέντων φύλλων τῆς *ἐφημερίδος*.

Ἐπανορθοῦντες τὰ ἐν τούτοις ἡμαρτημένα τῶν πληροφοριῶν τοῦ κ. Μ. Παρανίκα, σημειοῦμεν ὅτι τὸ ἐν λόγῳ δημοσιογραφικὸν ὄργανον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ 1793 ἐπιγέγραπται, «*ἐφημερίς*, εἶτ' οὖν ἀκριβὲς ἀπάνθισμα τῶν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον ἀξιολογωτέρων γεγονότων, καὶ μὴν καὶ ἀκριβεστέρων παγκοσμίων συμβεβηκότων, ἅπερ φιλοπόνως καὶ ἐμμελῶς δικην μελίσσης ἀπανταχόθεν συλλεχθέντα, χάριν τῆς ἐπωφελοῦς τῶν πολλῶν περὶ τὰ νέα περιεργίας, φιλοφρόνως ἐκδίδονται παρὰ τῶν Μαρκίδων Πουλίου. Ἐν Βιέννῃ 1793.» Πλὴν οὔτε τὸ τῇ 4 Ἰανουαρίου 1793 ἐκδοθὲν φύλλον εἶνε τὸ πρῶτον τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ, οὔτε τὸ τῇ 28 Ἰουνίου *ἰδίου* ἔτους ἐκδοθὲν εἶνε τὸ τελευταῖον, μεθ' ὅλας τὰς περὶ τούτου ὑπομνηματίσεις τοῦ μακαρίτου Ν. Δραγούμη (ἐν τόμῳ ιζ' τῆς *Πανδώρας*), τοῦ Μ. Παρανίκα καὶ τοῦ St-Hilaire.

Ὁ Ν. Δραγούμης μέχρι τοῦ 1866 πρώτην παρ' Ἕλλησιν ἐφημερίδα ἡγούμενος τὸν *Τηλέγραφον* τῆς Βιέννης, οὗ, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἐσφαλμένως ἀρχὴν ἐκδόσεως ἀνέγραψε τὸ 1810, ἀνεκουφίσθη οὐ μικρόν, μαθὼν παρὰ τοῦ Σοφ. Οἰκονόμου ὅτι προγενεστέρα ταύτης ὑπῆρξεν ἡ τῶν Μαρκιδῶν *Ἐφημερίς*. Τὴν ἀνακούφισιν ταύτην ἀνομολογεῖ αὐτὸς οὗτος, σημειῶν ἐν τῷ περὶ τῆς *πρώτης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος* ἐν τῇ Πανδώρᾳ ἄρθρῳ του, ὅτι ἔν τινι τῶν συγγραμμάτων, (πάντως ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ Constantinople ancient and modern uith excursions to the shores and islands of the archi pelago and to the Troat, 1797 καὶ εἰς τέταρτον ἐκδιδομένῳ) τοῦ ἄγγλου Dallaway ἀναγνοὺς τάδε, «δὲν ὑπάρχει ἄλλο (ἔθνος) πλέον αὐτοῦ (τοῦ ἑλληνικοῦ) τυρβαζόμενον περὶ τῶν ἐν αὐτῇ (τῇ πολιτικῇ) γινομένων. Εἰς ἄκρον εὔπιστοι, καὶ οὐδὲν ἧττον εὐφυεῖς εἰς τὸ πλάττειν νέα, περὶ τοιούτων μόνον διαλέγονται, διὸ θεωροῦσιν ὡς μέγα μαντεῖον καὶ ἀπλήστως ἀναγινώσκουσι τὴν ἐν Βιέννῃ ἐκδιδομένην ἑλληνικὴν ἐφημερίδα,» ἐν ἀπορίᾳ ἦν περὶ τοῦ τίνα ἐφημερίδα ἐννόει ὁ ἄγγλος λόγιος· ὅθεν, γνωρίσας τοὺς παρὰ τῷ Σοφ. Οἰκονόμῳ σωζομένους 52 ἀριθμοὺς τῆς ἀ αὐτῆς ἑξαμηνίας τοῦ 1793, λεπτολόγως μέν πως ἐνδιέτριψεν εἰς τὰ κατ' αὐτήν, καὶ τινα ἀπ' αὐτῆς τεμάχια ἀπήνθισε, δὲν ἠσχολήθη ὅμως οὔτε περὶ τὴν ἔρευναν τοῦ ἂν πράγματι ἡ *Ἐφημερὶς* τῶν Μαρκιδῶν ἦν ἡ πρώτη παρ' ἕλλησιν, οὔτε περὶ τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ χρόνου τῆς διαρκείας αὐτῆς, ἀλλ', ὡς καλῇ τῇ πίστει ἐδέξατο ταύτην πρώτην παρ' ἕλλησιν ἐφημερίδα, οὕτω καὶ τοὺς ὑπ' ὄψει αὐτοῦ τεθέντας 52 ἀριθμοὺς τοῦ ἀ ἑξαμήνου τοῦ 1793 ἐλογίσατο ἐκπροσωποῦντας τὸν χρόνον τῆς διαρκείας τοῦ φύλλου τούτου.

Ἀλλ' ὁ κ. Κ. Νεστορίδης, διαταγῇ τοῦ ὑπουργείου καταγράφων τῷ 1883 τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ γυμνασίου Τρικκάλων βιβλία, ἀνεῦρεν ἐν σῶμα τῆς *Ἐφημερίδος*, δυστυχῶς οὐχὶ ἄρτιον, ἐξ οὗ ὅμως μανθάνομεν ὅτι αὕτη ἐξεδίδετο τῷ 1791. Συντόμους τινὰς πληροφορίας ἔπεμψεν οὗτος τῇ παρ' ἡμῖν *Ἐφημερίδι*, ἥτις ὑπὸ τὸν τίτλον ἡ *Ἐφημερὶς ἐν ἔτει 1791* ἐδημοσίευσεν αὐτὰς ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμῷ 292 φύλλῳ αὐτῆς τῆς 19 Ὀκτωβρίου 1883. Κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Νεστορίδου μεταδοθείσας πληροφορίας οἱ ἐν Τρικκάλοις σωζόμενοι ἀριθμοὶ τῆς Ἐφημερίδος φέρουσιν ἐν ἀρχῇ ἑκάστου φύλλου εἰκόνα, ἐν ᾗ εἰκονίζεται γυνή, τείνουσα τὴν δεξιὰν χεῖρα πρὸς παῖδα ἡμίγυμνον, κρατοῦντα βιβλίον, ἐν ᾧ γέγραπται *Ἐφημερὶς*· ὀλίγον ἀπωτέρω εἰκονίζεται ἄλλος παῖς ὡς ἄγγελος, κρατῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν σάλπιγγας, ὧν τὴν μίαν ἔχει ἐν τῷ στόματι, καὶ εἶνε ἴσως ἡ ταχύπτερος Φήμη. Κάτωθεν τῆς ταχυπτέρου Φήμης ἀνατέλλει ὁ

ἥλιος ἐκ τοῦ μέπου δύο ὀρέων ἀριστερᾷ τῆς γυναικὸς ὑπάρχει κυψέλη. Τοιαύτη κατὰ τὸν κ. Νεστορίδην, ἡ ἐν προμετωπίδι τῶν *Ἐφημερίδων* τοῦ 1791 εἰκὼν ἐν τῇ ὑπ' ὄψει ἡμῶν συλλογῇ τοῦ 1793, ἣν περιέγραψεν ἐν τῇ *Πανδώρᾳ* ὁ Ν. Δραγούμης, ἡ σκηνογραφία ἤλλαξε, τὰ πρῶτα ὀκτὼ φύλλα σύμβολον ἔχουσιν, ἐντὸς περιζώματος διώροφον οἰκίαν καὶ πλοῖον, δι' ὧν εἰκονίζονται ἴσως ἡ πόλις Βιέννη καὶ ὁ Δούναβις· τῶν δὲ λοιπῶν φύλλων τὸ ἔμβλημα παρίστησι βάθρον, οὗ ἐν μέσῳ ἀναγινώσκεται ἡ λέξις *Ἐφημερίς*, ἐκ δεξιῶν μὲν ἔχουσα τὸν Ἑρμῆν, ἐξ ἀριστερῶν δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ ἄνω τοῦ βάθρου τὴν Φήμην γονυπετῆ, διὰ δύο σαλπίγγων σαλπίζουσαν.

Ἐκ τούτων κατάδηλον ὅτι ἡ *Ἐφημερὶς* τῶν Μαρκιδῶν, ἧς τὴν ἵδρυσιν οἱ πλεῖστοι ἐν ἔτει 1793 ἀνέγραψαν, κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἤνυε τριετῆ ὕπαρξιν, ἣν πάντως παρέτεινε μέχρι τοῦ 1798, καθ' ἃ ἀποπειρώμεθα νὰ ἀποδείξωμεν στηριζόμενοι ἐπὶ ἐνδείξεων κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν πειστικῶν, περὶ ὧν χρινέτω ὁ ἀναγνώστης.

Ἐν τινι φύλλῳ τῆς σειρᾶς τοῦ 1791, κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Νεστορίδου μεταδοθείσας πληροφορίας, ἀναγινώσκονται· «ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὰ τέλη τοῦ παρόντος μηνὸς Ἰουνίου τελειώνει ὁ ἡμισυς χρόνος τῶν Ἐφημερίδων, παρακαλοῦμεν, ὁποῦ ὦσι δὲν ἐπλήρωσαν διὰ τὸν ὁλόκληρον χρόνον, καὶ ἀγαποῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ λαμβάνουν τὰς Ἐφημερίδας, νὰ ὁρίσουν πάλιν καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀρχάς, στέλνοντες τὰ ἑπτὰ φιορήνια διὰ τὸ ἐρχόμενον ἡμισυ τοῦ χρόνου, διὰ νὰ γραφοῦν, ἢ ἀμέσως εἰς τὴν ἐδῶ πόστιαν, καθὼς ἡ ἐπιγραφὴ εἰς τὸ τέλος τῆς Ἐφημερίδος φαίνεται, ἢ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Μαρκίδης Πουλίου, σημειώνοντας ἐν ταύτῳ τόσον τὰ ὀνόματα, ὅσον καὶ τὸν τόπον, ὁποῦ πρέπει νὰ στέλνονται.»

(Ἕπεται συνέχεια). Χ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Ὁ Γενικὸς διευθυντὴς τῶν Ταχυδρομείων (Postmaster general) τῆς Μεγάλης Βρετανίας δημοσιεύει περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀγγλικῶν ταχυδρομείων ἐτησίαν ἔκθεσιν, ἥτις πρόδηλον καὶ οὕτως εἰπεῖν ψηλαφητὴν καθιστᾶσα τὴν τελειότητα τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως, τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας καὶ τὴν θαυμαστὴν οἰκονομικὴν εὐρωστίαν τῆς χώρας, παρέχει συνάμα καὶ περιεργοτάτας πληροφορίας περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διεξάγεται ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία ἐν αὐτῇ. Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται μετ' ἀπορίας βεβαίως θὰ ἀναγνώσωσί τινας τῶν πληροφοριῶν τούτων, ἃς σταχυολογοῦμεν ἐκ τῶν ἀρτίως δημοσιευθεισῶν ἐκθέσεων τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ.

Οὕτω μανθάνομεν ἐκ τῶν ἐκθέσεων τούτων ὅτι μέγας εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποστολέων, οὕτινες ἀόριστον καὶ συγκεχυμένην ἔχουσιν ἰδέαν περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ταχυδρομείων, ἢ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία εἶναι ἱκανὴ νὰ μεταβιβάζῃ ὅ,τι δήποτε ἤθελέ τις φαντασθῇ. Καὶ εἰς τοῦτο πολλάκις δὲν πλανῶνται. Κατ' ἔτος εὑρίσκονται ἐν τοῖς γραμματοκιβωτίοις παραδοξότατα πράγματα πολλάκις, ζῶα νεκρὰ ἢ ζωντανά, ἰχθύς, ἀλάντες, πτηνὰ τεταριχευμένα, ἀνθόγαλα, ὀπῶραι, λάχανα, γλυκίσματα, ζωντανὰ γατάκια, ποντίκια ψόφια κλπ. κλπ. Πρό τινος ἐν τῷ γραμματοκιβωτίῳ τῆς ἐν Λονδίνῳ ἐμπορικωτάτης ὁδοῦ Λομβαρδῶν εὑρέθη ἱσπανικὸν κυνάριον ζωντανόν, φέρον ἀπηρτημένον ἐκ τοῦ λαιμοῦ δελτάριον περγαμηνῆς, ἐν ᾧ ἐσημειοῦτο ὁ παραλήπτης· καὶ τὸ κυνάριον παρεδόθη ἀσφαλῶς εἰς τὸν παραλήπτην τοῦτον. Συχνότατα δ' εὑρίσκονται ἐν τοῖς γραμματοκιβωτίοις δέματα περιέχοντα ζωντανοὺς μεταξοσκώληκας, ποντικούς, σαύρας, χελώνας καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἰδιότροπός τις Ἄγγλος, καταγινόμενος εἰς τὴν ζωολογίαν, δυσηρεστήθη ποτὲ μεγάλως, ἐπειδὴ ἐν τῷ ταχυδρομείῳ ἠρνήθησαν νὰ παραλάβωσιν ἕνα ζωντανὸν ὄφιν. Καὶ ἐπὶ τέλους, ὅπως μὴ φανῇ παρεμβάλλουσα προσκόμματα εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας, ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία ἐνέδωκεν, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ ἀποστελλόμενος ὄφις ἦτο ἀβλαβής.

Οὐχ ἧττον περίεργοι εἶναι αἱ γενόμεναι παρατηρήσεις ἐν τῷ τμήματι τῶν ἐπιστρεφομένων ἢ χανομένων ἐπιστολῶν (*dead letter office*). Εὐλόγως ἀπορῇ τις μανθάνων, ὅτι ἐκ τῶν μὴ ἐπιδοθεισῶν 311 660 ἐπιστολῶν (ἐπὶ 3 792 894 ἀποσταλεισῶν) διότι δὲν εὑρέθησαν οἱ παραλῆπται, αἱ 11505 ἦσαν ἀνεπίγραφοι, καὶ ὅμως περιεῖχον ἀξίας διαφόρους 85 000 δραχμῶν. Ἄλλοτε ἐπὶ 3 καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων ἐπιστολῶν, ὧν ἦτο ἀτελὴς ἡ ἐπιγραφή, 80 000 περιέχουσαι διαφόρους ἀξίας δὲν διενεμήθησαν· τούτων 340 ἦσαν ἀνεπίγραφοι πρὸς τούτοις ἑνδεκακισχίλια περίπου πολύτιμα ἀντικείμενα εὑρέθησαν ἐν τοῖς γραμματοκιβωτίοις τοῦ Κράτους καὶ 50000 γραμματόσημα. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀνεπιγράφων ἐπιστολῶν ἦτο 15000 περίπου.

Ἐν ἔτει 1881 ἐπὶ 5,300,000 καὶ πλέον ἐπιστολῶν ἐσφαλμένην ἢ ἀτελῆ ἐχουσῶν τὴν ἐπιγραφήν, 475000 δὲν κατωρθώθη οὔτε νὰ διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς παραλήπτας, οὔτε νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς ἀποστολεῖς. Μία τούτων περιεῖχεν ἐπιταγὴν πρὸς πληρωμὴν 2500 δραχμῶν, μηδέποτε ζητηθεῖσαν· εἰς ἄλλης τὸ σφράγισμα ἦτο ἐπικεκολλημένη λίρα στερλίνα, ἧς ἐποιήσατο χρῆσιν ἀντὶ σφραγῖδος ὁ ἀποστολεὺς καὶ ἐλησμόνησε νὰ τὴν ἀποσπάσῃ· τὸ ταχυδρομεῖον ὅμως τῷ ἀπέδωκεν αὐτήν· ἄλλαι 27000 τὸν ἀριθμὸν ἦσαν παντελῶς ἀνεπίγραφαι· 1350 περιεῖχον ἀξίας διαφόρους 125000 δραχμῶν περίπου. Περὶ τὰ τριακοντακισχίλια ἀντικείμενα εὑρέθησαν ἄνευ περικαλύμματος, διότι διαρρηχθέντος τούτου ἐσκορπίσθησαν.

Ἐν ἔτει 1882 ἐπὶ 5,454,885 ἐπιστολῶν ἀποδοτέων εἰς τοὺς ἀποστολεῖς αἱ 542,811 δὲν κατωρθώθη νὰ ἀποδοθῶσι· τούτων 26,750 ἦσαν ἀνυπόγραφοι, καὶ ἐκ τῶν ἀνυπογράφων τούτων αἱ 1507 περιεῖχον ἀξίας 150,000 δραχμῶν καὶ πλέον.

Ἐν ἔτει 1883 ἐπὶ 5,651,443 ἐπιστολῶν αἱ 562,291 δὲν κατωρθώθη νὰ ἐπιδοθῶσιν· αἱ 26,293 ἦσαν ἀνεπίγραφοι, τούτων δὲ 1604 περιεῖχον ἀξίας διαφόρους 150,400 δραχμῶν.

Ἐν ἔτει 1884 παρατηροῦνται αἱ αὐταὶ ἀναλογίαι.

Παρεδόθη ποτὲ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον δέμα ἀσφράγιστον, καὶ ἄδετον, περιέχον χρυσοῦν ὡρολόγιον καὶ δύο λίρας, καὶ ἄλλο δέμα περιέχον χρυσοῦν ὡρολόγιον καὶ μετάλλιον, ἀμελῶς τετυλιγμένον, εὑρέθη ἐν τῷ γραμματοκιβωτίῳ φέρον ἁπλῶς σημειωμένον τὸν τόπον τῆς διαμονῆς τοῦ παραλήπτου ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλ' οὔτε τούτου, οὔτε τοῦ ἀποστολέως τὸ ὄνομα.

Ἐν ἔτει 1881 ἑταιρία τις παρέδωκεν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον πρὸς ἀποστολὴν 300,000 ἐγκυκλίων, ἐχουσῶν βάρος 20 τόννων, πληρώσασα διὰ ταχυδρομικὰ τέλη 60,000 δραχμῶν. Πᾶσαι δὲ διεξεπεραιώθησαν καὶ διενεμήθησαν τακτικώτατα ἄνευ ἀναβολῆς ἐντὸς τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὡρῶν, προστεθεισῶν ἑπτὰ ἐπὶ πλέον ἁμαξῶν εἰς τὸν συρμὸν τοῦ σιδηροδρόμου.

Ἐν ἔτει 1883 εἷς ἐμπορικὸς οἶκος τοῦ Λονδίνου παρέδωκεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον 132000 ἐπιστολῶν, ἄλλος δέ τις 167000 ἐπιστολικῶν δελταρίων· ἄλλοι δ' ἐμπορικοὶ οἶκοι τῆς αὐτῆς πόλεως ἔστειλαν διὰ μιᾶς ὁ μὲν 144000 ὁ δὲ 456000 ἐγκυκλίων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἡ ἐξουσία ἠναγκάσθη νὰ ἀνοίξῃ ἐν Γρηνόκ ἓν κυτίον ταχυδρομικῶς σταλέν, διότι ἠκούετο ἐν αὐτῷ ἀλλόκοτος καὶ ἀνεξήγητος κρότος. Εὑρέθη δ' ἐντὸς τοῦ κυτίου γλαὺξ ἐκ τῶν συνήθων, ἠμιθανὴς ἐξ ἀσιτίας, ἣν ἀφ' οὗ οἱ ἐν τῷ ταχυδρομείῳ ἀνεζωογόνησαν καὶ ἐπιμελῶς περιεποιήθησαν παρέδωκαν εἰς τὸν παραλήπτην.

Ἐν Βιρμιγκάμη εὑρέθησαν ἔν τινι γραμματοκιβωτίῳ δύο ἐπιταγαὶ ἡ μὲν 2925 δραχμῶν πληρωτέων εἰς τὸν κομιστήν, ἡ δὲ 500 δραχμῶν μὴ ἠκυρωμένη διὰ διαγραφῆς, ἀμφότεραι ἐν φακέλλοις ἀσφραγίστοις καὶ ἀνεπιγράφοις.

Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1885 εὑρέθη ἐν τῷ ταχυδρομείῳ τῆς Λιβερπούλης ἐπιστολὴ ἄλλου εἴδους. Ἰδιότροπός τις ἕνεκα φειδοῦς ἢ ἄλλων λόγων ἀγνώστων ἔγραψεν ἐπιστολὴν ἐκ λέξεων 26 ἐπὶ τοῦ ὄπισθεν μέρους δεκαλέπτου γραμματοσήμου. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη παρεδόθη εἰς τὸν παραλήπτην· ὁ ἀποστολεὺς ἰδὼν ὅτι ἐπέτυχεν ἡ ἀστειότης του ἐπανέλαβεν αὐτήν· ἀλλὰ τὴν τρίτην φορὰν ἐπειδὴ ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη ὄπισθεν πενταλέπτου γραμματοσήμου, ὁ παραλήπτης ὑπεχρεώθη νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν γραμματοκομιστὴν διπλοῦν τὸ ἐλλεῖπον τέλος.

Εἰ καὶ θαυμασία εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἀγγλικῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, οὐχ ἧττον παρέχει ἐνίοτε ἀφορμὰς εἰς παράπονα· ἀλλ' ἐνίοτε πάλιν δέχεται καὶ συγχαρητήρια. Πρό τινων ἐτῶν Ἀμερικανός τις, ἄρτι ἐλθὼν εἰς Ἀγγλίαν ἔπεμψε τρὸς τὴν ἀδελφήν του, ἧς τὴν κατοικίαν δὲν εἴξευρεν ἀσφαλῶς, ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἐσημείου μετὰ τὸ ὄνομά της «Εἰς upper Norwood ἢ ὅπου ἄλλοῦ εὑρίσκεται.» Ἔλαβε δ' ἐγκαίρως ἀπάντησιν αὐτῆς, ἐξ ἧς ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τῇ παρεδόθη καθ' ὁδόν, μεταβαινούσῃ εἰς Οὐαλλίαν· σημειωτέον ὅτι τὸ upper Norwood κεῖται πλησίον τοῦ Λονδίνου. Ὁ Ἀμερικανὸς συγχαίρων τῇ Διευθύνσει τῶν Ταχυδρομείων παρετήρει ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ χώρᾳ ἴσως θὰ συνέβαινε τὸ τοιοῦτο, οὐδὲ θὰ κατέβαλλον τοσοῦτον κόπον οἱ ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς διαμονῆς τοῦ παραλήπτου ἁπλῆς ἐπιστολῆς.

Κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν Χριστουγέννων διεκπεραιοῦνται ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ ταχυδρομικοῦ γραφείου 16 ἑκατομμύρια περίπου ἐπιστολῶν πλέον τοῦ συνήθους ἀριθμοῦ. Ἐκ τούτων 210000 στέλλονται ἐπὶ συστάσει, ἔχουσι δὲ βάρος 3 τόννων. Κατὰ μέσον ὅρον ὁ συνήθης ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τοῦ γραφείου ἐκείνου καθ' ἑβδομάδα διεκπεραιουμένων ἐπιστολῶν εἶναι 13 ἑκατομμύρια περίπου· ὅθεν ἡ ἔκτακτος ἀλληλογραφία, ἡ ἕνεκα τῆς συνηθείας τοῦ ἀποστέλλειν συγχαρητήρια καὶ ἐπισκεπτήρια κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων ἀποστελλομένη, εἶναι διπλασία τῆς τακτικῆς. Πλείονες τῶν 1200 ἐκτάκτων ὑπαλλήλων προσλαμβάνονται τότε ὅπως βοηθήσωσι τοὺς 1800 τακτικούς, καὶ πλείονες τῶν τρισχιλίων σάκκων ἀποστέλλονται πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐκ Λονδίνου εἰς τὰς ἐπαρχίας.

Ὦ ἀναγνῶστα φίλε μου· ἐάν τις ἐν σοὶ κλίσις,
ἀσπάσθης· οἱονδήποτε ἐπάγγελμα θελήσης·
γενοῦ ζωγράφος, μουσικός, σκαφεύς, κουρεὺς ἢ ῥάπτης·
τέλος γενοῦ καὶ ποιητής· γενοῦ κενδηλανάπτης·
πρόσεξε μόνον μήποτε σὲ καταβῇ ἰδέα
πολίτικος ἀνὴρ καὶ σὺ ν' ἀναδειχθῇς, γενναῖα
ψάλλων ἡμῖν ῥαψῳδήματα, ὡς παροῤῥῶν θυσίας,
ὡς θέλων τὴν ἀρχὴν ἁπλῶς ὑπὸ φιλοπατρίας,
ἢ ὡς τῶν καταχρήσεων ἀμείλικτος κηπεύς τις·
ὄχι, μὴ τοῦτο εἴπῃς σύ· τὸ λέγεις; εἶσαι ψεύστης.

(Λιτραῖος, κατὰ μετάφρασιν Ι. Ι. Σκυλίσση.)

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

Εἰς προηγούμενον τῆς *Ἑστίας* φύλλον ἐγράφη, ὅτι αἱ φάσεις τῆς σελήνης οὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἔχουσιν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαίρας, ὅτι ἡ ἔντασις τῆς ὑπ' αὐτῆς πρὸς τὴν γῆν περιπομένης θερμότητος εἶνε ἐλαχίστη, οὔτε νὰ ψύξῃ οὔτε νὰ θερμάνῃ τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα δυναμένη· ἀλλὰ τότε ποῖα εἶνε τὰ ἐπιδρῶντα ἐπὶ τὴν ἀτμοσφαῖραν ἡμῶν; καὶ ποῖαι παρατηρήσεις δύνανται νὰ ὁδηγήσωσι ἡμᾶς εἰς τὴν πρόγνωσιν τοῦ καιροῦ;

Τὰς ἐρωτήσεις ταύτας δύνανται δικαίως νὰ ἀπευθύνωσι πάντες οἱ ναυτικοί, πάντες οἱ γεωργοί, πάντες ἐκεῖνοι οἵτινες, ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός των εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ διέρχωνται τὸν περισσότερον χρόνον τῆς ζωῆς των ὑπὸ τὸν ἀστεράεντα οὐρανόν, πάντες τέλος, ὅσοι προτιμῶσι νὰ κρατῶσιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ῥάβδον ἀντὶ ἀλεξιβροχίου καὶ μάλιστα, ὅταν ἡ ῥάβδος κατέστη δι' αὐτοὺς ἐκ τῆς ἡλικίας ἀναγκαιότατον βαθήθημα διὰ τὴν βάδισιν. Οἱ κάτοικοι ναυτικῆς τινος πόλεως ἐκ τοῦ εὐμεταβλήτου τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ τόπου των ὑποχρεωθέντες ἴσως, συνειθίζουσι νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν πάντοτε εἰς πᾶσαν ὥραν ἢ ἡμέραν τοῦ ἔτους ῥάβδον, ἀλεξιβρόχιον, τσιμπούκιον καὶ κομβολόγιον. Δι' αὐτοὺς βεβαίως δὲν θὰ ἔχωσι σημασίαν τινὰ ὅσα ἐνταῦθα γράφονται. Διὰ τοὺς ἄλλους ὅμως τοὺς μὴ ἀποκτήσαντας ἔτι τὴν καλὴν ταύτην συνήθειαν πρέπει νὰ γραφῇ, ὅτι τὰ παιγνίδια τῆς γαλῆς, τὸ σημεῖον τοῦ ὁρίζοντος πρὸς ὃ στρέφουσι τοὺς ὀφθαλμούς των αἱ αἶγες, καὶ ἡ καρποφορία ἢ πρόωρος ἄνθησις φυτῶν τινων, εἰσὶ τεκμήρια προαγγέλλοντα ἴσως τὸν μέλλοντα καιρὸν εἰς ἐκείνους οἵτινες ἔχουσι ἢ εἶχον τὸν καιρὸν καὶ τὴν ὑπομονὴν νὰ παρατηρῶσι ἐπισταμένως τὰς αἶγας καὶ τὰ φυτά, καὶ πρὸς τούτοις νὰ σημειῶσι ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὰ συμβαίνοντα ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ μετὰ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην διάθεσιν τῶν αἰγῶν ἢ τῆς γαλῆς.—Τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην διατείνονται ὅτι εἶχον ἢ ἔχουσιν οἱ ποιμένες, παρ' αὐτῶν λοιπὸν δύνανται νὰ ἀκούσωσι προρρήσεις τοιαύτας οἱ βουλόμενοι καὶ νὰ τὰς πιστεύωσιν ἐὰν θέλωσι νὰ εὑρίσκωνται ἔπειτα εἰς τὴν εὐάρεστον ἢ δυσάρεστον θέσιν νὰ τοὺς θαυμάζωσιν ἐπιτυγχάνοντας ἢ νὰ τοὺς μέμφωνται ἀπατωμένους. Ἐγὼ ἐνταῦθα θὰ σημειώσω μόνον, ποῖαι παρατηρήσεις ἄνευ ὀργάνου τινὸς ἐκτελούμεναι βεβαιοῦται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ὅτι πραγματικῶς ὑποδεικνύουσι τὴν μέλλουσαν κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαίρας μας.

Καὶ ἄλλοτε ἐλέχθη ὅτι ὁ Ἥλιος κανονίζει πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ὑπεράνω αὐτῆς τελούμενα, ὅτι πᾶσα κίνησις, πᾶσα ζωή, εἰς αὐτὸν ὀφείλεται, ὅτι ὑπὸ μηχανικὴν ἔποψιν αὐτὸς εἶνε ὁ πατὴρ ἡμῶν, αὐτὸς λοιπὸν καὶ δύναται νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πρόγνωσιν τοῦ καιροῦ, διότι αὐτὸς μόνος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὴν ἀτμοσφαῖραν ἡμῶν. Ἰδοὺ δὲ πῶς. Ἔτυχε βεβαίως πάντες νὰ παρατηρήσητε κύκλον ἀσθενῶς κεχρωματισμένον περιβάλλοντα τὴν σελήνην. Τοιοῦτος κύκλος εἷς ἢ καὶ περισσότεροι ἀλλὰ ζωηρότερον κεχρωματισμένοι, τοῦ τῆς σελήνης παρατηροῦνται καὶ περὶ τὸν Ἥλιον. Οἱ μετεωρολόγοι λέγουσιν ὅτι οἱ τοιοῦτοι κύκλοι σχηματίζονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς τοῦ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἐρχομένου ἢ κατ' ἀνταν̀άκλασιν ὑπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν σελήνην καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἀποσυνθέσεως ἐνεργουμένης διὰ τῶν νεφῶν τῶν πρὸς νήματα λευκὰ ἢ πρὸς τολύπας ἀραιὰς ἐρίων παραβαλλομένων. Οἱ ἀεροναῦται οἱ εἰς ὕψος 10 χιλιάδων μέτρων ἀναβάντες διῆλθον διὰ τῶν τοιούτων νεφῶν καὶ βεβαιοῦσιν ὅτι συντίθενται ἐκ λεπτῶν βελονῶν πάγου. Συνηθέστατα παρατηροῦνται τοιαῦτα νέφη καὶ εἰς τὰς θερμὰς χώρας καὶ κατὰ τὰς ὡραίας ἡμέρας τοῦ θέρους, διότι ἐπ' αὐτῶν οὐδεμίαν ἐπιρροὴν δύνανται νὰ ἀσκήσῃ ἡ ἡλιακὴ θερμότης, καθόσον αἰωροῦνται εἰς ὕψος ἐννέα ἢ δέκα χιλιάδων μέτρων δηλαδὴ ὑπεράνω τοῦ σημείου εἰς ὃ εὑρίσκονται αἱ αἰώνιοι χιόνες καὶ εἰς χώρας τῆς ἀτμοσφαίρας εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὕδωρ εὐκόλως πήγνυται. Ἐπὶ τῶν τοιούτων λοιπὸν νεφῶν τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν προσπῖπτον ἀποσυντίθεται εἰς τὰ ἑπτὰ χρώματα τῆς ἴριδος καὶ σχηματίζει πέριξ τοῦ ἡλίου ἢ τῆς σελήνης κύκλον κεχρωματισμένον, εἰς οὗ τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τῆς περιφερείας παρατηρεῖται τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δὲ τὸ κυανοῦν, ἀντιθέτως δηλαδὴ πρὸς τὴν διάταξιν ἣν ἔχουσι τὰ αὐτὰ χρώματα ἐν τῇ ἴριδι.

Οἱ σπουδάσαντες τὸ φαινόμενον μετεωρολόγοι βεβαιοῦσι ὅτι δύναται τοῦτο μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας νὰ χρησιμεύῃ ὡς προγνωστικὸν τοῦ καιροῦ, διότι πάντοτε σχεδὸν προαγγέλλει τὴν βροχὴν ἢ τὸν ἄνεμον. Μαρτυρεῖ τοῦτο ἀσφαλῶς περὶ τῆς ὑγρομετρικῆς καταστάσεως τοῦ ἀέρος καὶ ἑπομένως ὅπου ζωηρότερον τελεῖται κατὰ τοσοῦτον ὁ ἀήρ πλησιάζει εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ κορεσμοῦ, κατὰ τοσοῦτον δηλαδὴ ἡ βροχὴ θὰ εἶνε ἀφθονωτέρα καὶ ὁ ἄνεμος ἰσχυρότερος.

Ἂς μὴ ὑποτιμῶσι λοιπὸν τὴν σημασίαν τοῦ φαινομένου τούτου οἱ ναυτικοί, ἃς ὁπλίζωνται διὰ τῶν καταλλήλων ὀργάνων οἱ ὑποχρεωμένοι νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς ἢ εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ μετὰ τὸ προμήνυμα τοῦτο.

Γ. Δ. Δημητριάδης

Περικλῆς ὁ Ἀθηναῖος, μνηστευομένων δύο τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, τοῦ μὲν πλουσίου καὶ ἀπαιδεύτου, τοῦ δὲ πένητος καὶ λογίου, ἐξέδωκεν αὐτὴν εἰς τοῦτον, εἰπὼν ὅτι ἀμείνων ἐστὶ τοῦ ὄντος πλουσίου ὁ δυνάμενος γενέσθαι πλούσιος.

ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Λέγεται ὅτι ὁ κύκνος ζῇ 300 ἔτη. Τὸ ἀπίστευτον τοῦτο γῆρας πιστοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ Naumann εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ περὶ τῶν πτηνῶν τῆς Γερμανίας. Μετὰ τὸν κύκνον μακροβιώτατος εἶνε ὁ ἱέραξ καθόσον εἶνε ἐπιστημονικῶς βεβαιωμένον ὅτι πτηνὰ τοῦ εἴδους τούτου ἔζησαν 160 καὶ πλέον ἔτη. Ὅμοιον ἐνίοτε δὲ καὶ βαθύτερον γῆρας ἔχουσιν οἱ γύπες καὶ οἱ ἀετοί. Ἐν ἔτει 1719 ἀπέθανεν ἀετὸς ὅστις εἶχε συλληφθῆ πρὸ 104 ἐτῶν, ἴσως δὲ καὶ πρὸ τοῦ ἔτους τούτου εἶχον παρέλθει ἱκανὰ ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του. Λευκαύχην δὲ γὺψ ὅστις συνελήφθη ἐν ἔτει 1706 ἀπέθανεν ἐν τῷ θηριοτροφείῳ τοῦ Schönbrunn παρὰ τῇ Βιέννῃ κατὰ τὸ ἔτος 1827 καὶ ἑπομένως 118 ὅλα ἔτη διήγαγεν αἰχμάλωτος. Καὶ οἱ ψιττακοὶ δὲ ζῶσιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καίτοι αἰχμάλωτοι ὄντες, ἐνίοτε πλεῖον τῶν 109 ἐτῶν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Οὐμβόλδος διηγεῖται προκειμένου περὶ εἴδους τινὸς ψιττακοῦ ζῶντος εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀτουρῶν ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς διισχυρίζονται περὶ αὐτοῦ ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσωσι τὴν γλῶσσαν του διότι ὁμιλεῖ τὴν γλῶσσαν τῆς φυλῆς τῶν Ἀτουρῶν, ἥτις κατεστράφη ἤδη πρὸ ἑνὸς αἰῶνος καὶ πλέον. Ὅπως δὲ τὰ ἁρπακτικὰ ταῦτα πτηνὰ οὕτω καὶ τὰ θαλάσσια καὶ ἑλόβια πτηνὰ βλέπουσι γενεὰς ὅλας ἀνθρώπων ἐρχομένας καὶ παρερχομένας. Λέγεται ὅτι παρετηρήθησαν χῆνες ἄγριοι ἑκατοντούτεις. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κόκκυξ (κοῦκος) φθάνει εἰς ἱκανὸν γῆρας. Εἰς δάσος τι τοὐλάχιστον κόκκυξ τις οὗτινος ὁ τερετισμὸς εἶχεν ἐλάττωμά τι ἠκούετο ἐπὶ 32 ἔτη ἐν τῷ αὐτῷ δάσει· ἕτεροι δὲ φυσιοδίφαι ἰσχυρίζονται ὅτι ζῇ καὶ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἑξ ἔτη. Περὶ τῶν κισσῶν (κ.καρακάξα) λέγεται ὅτι ζῶσιν 20 ἕως 25 ἔτη ἐν αἰχμαλωσίᾳ, βεβαίως δὲ ἐλεύθεραι ζῶσι πολὺ περισσότερον. Περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ κατοικιδίων ὀρνίθων γνωρίζομεν ὅτι ζῶσιν 15—20 ἔτη. Ὁ φασιανὸς θνήσκει δεκαπενταέτης περίπου, ἡ δὲ περιστερὰ δεκαέτης. Τὰ μικρὰ δὲ ὠδικὰ πτηνά, οἱ ψάλται τῶν δασῶν καὶ τῶν κλωβίων ζῶσιν 8—18 ἔτη. Ἡ ἀηδὼν ἐν τῷ κλωβίῳ δύναται νὰ ζήσῃ 8—10, ἔτη ὁ δὲ κότυφος 12—15 περὶ τούτου ὅμως εἶνε γνωστὸν ὅτι ἄφετος ζῇ μακρότερον χρόνον. Τὸ καναρίνιον πτηνὸν τέλος φθάνει εἰς γῆρας 12—25 ἐτῶν ὅταν εἶνε αἰχμάλωτον, εἰς δὲ τὴν πατρίδα του εἶνε πολλῷ μακροβιώτερον.

Καθένας ἔχει βάσανα, ἀλλ' ἀπὸ 'μάτια ξένα
ὁ κάθε ἄνθρωπος κρατεῖ τὰ πάθη του κρυμμένα.
Κ' ἔτσι καθένας, 'ξεύροντας τὸν πόνον του μονάχα,
ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς θαρρεῖ εὐτυχισμένους τάχα·
καὶ λέει μὲ παράπονο μέσ' 'ς ταῖς χαραῖς τοῦ κόσμου
μόνο ἕνας πόνος 'βρίσκεται, ὁ πόνος ὁ δικός μου!

(André Chenier)

Ο ΦΙΛΑΥΤΟΣ

Εἶχε παντ' ὅσα ἀπῃτοῦντο ὅπως καταστῇ ἡ μάστιξ τῆς οἰκογενείας του.

Ἐγεννήθη εὔρωστος καὶ πλούσιος. Καθ' ὅλον τὸν μακρὸν αὐτοῦ βίον εὔρωστος μείνας καὶ πλούσιος οὐδὲν ἔπραξε τὸ ψεκτόν. Οὐδὲν σφάλμα, οὔτ' ἐν λόγοις οὔτ' ἐν ἔργοις.

Ἦτο ἀμέμπτως τίμιος καὶ ὑπερήφανος ἐπὶ τῇ συνειδήσει τῆς τιμιότητος αὐτοῦ· δι' αὐτῆς δ' ἐβασάνιζε πάντας, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς φίλους, τοὺς γνωρίμους. Ἡ τιμιότης ἦτο κεφάλαιον τοῦ ὁποίου ἐπωφελεῖτο τοὺς τόκους ὡς τοκογλύφος. Ἡ τιμιότης παρεῖχεν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἦ ἀμείλικτος καὶ μόνον τὸ προδιαγεγραμμένον ἀγαθὸν νὰ πράττῃ· ἦτο δ' ἀμείλικτος, οὐδ' ἔπραττε τὸ ἀγαθόν, διότι τὸ προδιαγεγραμμένον ἀγαθὸν δὲν εἶνε ἀγαθόν.

Μόνον περὶ ἑαυτοῦ, τοῦ ὄντως παραδειγματικοῦ, ἐμερίμνα, καὶ ἠγανάκτει εἰλικρινῶς βλέπων τοὺς ἄλλους ὅτι δὲν ἐμερίμνων ὁμοίως.

Ἄλλως δὲ δὲν ἐνόμιζεν ἑαυτὸν φίλαυτον· ἔψεγε ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν φιλαυτίαν καὶ τοὺς φιλαύτους. Εὐνόητος ἡ αἰτία. Ἡ φιλαυτία τῶν ἄλλων ἠνώχλει τὴν ἑαυτοῦ.

Πιστεύων ὅτι οὐδὲν εἶχεν ἐλάττωμα, δὲν ἐνόει, οὐδ' ἠνείχετο οὐδὲν ἐλάττωμα παρὰ τοῖς ἄλλοις. Ἐν γένει δὲ οὐδὲν καὶ οὐδένα ἐνόει, διότι πανταχόθεν, κάτωθεν, ἄνωθεν, πρόσθεν, ὄπισθεν, περιεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ.

Δὲν ἐνόει οὐδὲ τὸ συγχωρεῖν τί εἶνε· καὶ πράγματι, ἀφ' οὗ οὐδέποτε ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ συγχωρήσῃ ἑαυτὸν πῶς νὰ τῷ ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν νὰ συγχωρήσῃ τοὺς ἄλλους;

Ἐνώπιον τῆς κρίσεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, κατέναντι τοῦ ἰδίου του Θεοῦ, αὐτός, τό φαινόμενον τῆς ἀρετῆς, ἔθετε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας του, ὕψου τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ διὰ φωνῆς σταθερᾶς ἀνεφώνει.

—Ναί, εἶμαι ἄξιος πάσης τιμῆς, εἶμαι ἠθικὸς ἄνθρωπος.

Τὰς λέξεις ταύτας θὰ ἐπαναλάβῃ ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ τῆς ἐπιθανατίου, καὶ τότε δ' ἔτι, οὐδὲν θὰ φρικιάσῃ ἐν τῇ λιθίνῃ ταύτῃ καρδίᾳ, τῇ ἀκηλιδώτῳ καὶ ἀργαγεῖ ταύτῃ καρδίᾳ.

Ὦ ἀσχημία τῆς αὐταρέσκου, καὶ ἀμειλίκτου, καὶ δι' αὐτελοῦς τιμῆς ἀγοραζομένης ἀρετῆς, εἶσαι σχεδὸν εἰδεχθεστέρα τῆς πεπαρρησιασμένης ἀσχημίας τῆς κακίας.

(Τουργένιεφ)

ΟΙ ΔΥΟ ΖΑΠΛΟΥΤΟΙ

Ὅταν ἐνώπιόν μου γεραίρῃ τις τὸν βαθύπλουτον Ῥότσχιλδ ὅστις ἐκ τῶν μεγάλων αὐτοῦ εἰσοδημάτων ἀφιεροῖ σημαντικὰ ποσὰ πρὸς ἀγωγὴν τῶν παιδίων, πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, πρὸς ἵδρυσιν γηροκομείων, κ' ἐγὼ ἐπίσης ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω.

Ἀλλ' ἐπαινῶν καὶ θαυμάζων δὲν δύναμαι ἐν τούτοις νὰ λησμονήσω πτωχὴν χωρικὴν οἰκογένειαν, ἥτις ἐδέξατο μικρὸν ὀρφανὸν κοράσιον ἐν τῇ ἐλεεινῇ αὐτῆς καλύβῃ.

—Ἂν πάρωμε τὴν Κατερινοῦλα, ἔλεγεν ἡ χωρική, θὰ ζοδεύσωμε γιὰ δαύτη καὶ τὰ ὑστερνά μας λεπτὰ καὶ δὲν θὰ μᾶς μείνῃ μήτε γι' ἀλάτι γιὰ νὰ βάλωμε 'ς τὸ χυλό μας.

—Δὲ βλάφτει, τὸν τρῶμε ἀνάλατο, εἶπεν ὁ συζυγός της χωρικός.

Πάσαν ὑπολείπεται εἰσέτι τοῦ χωρικοῦ τούτου ὁ Ῥότσχιλδ! (Τουργένιεφ)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκ τῆς ἀρτίως ἐν Ἐδιμβούργῳ ἐκδοθείσης Ἱστορίας τῆς ἀστρονομίας κατὰ τὸν δέκατον ἔνατον αἰῶνα ὑπὸ τῆς Ἀγγλίδος Agnes M. Clerke ἀρυόμεθα τὰς ἑπομένας περιέργους πληροφορίας περὶ ἐπιφανῶν ἀστρονόμων, ὧν τὸ ἐπάγγελμα ἢ αἱ πρῶται σπουδαὶ ἦσαν παντελῶς ἀλλότριαι τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, αἵτινες ἐδόξασαν αὐτούς.

Ὁ Οὐίλλιαμ Ἕρσελ ἦτο μουσικὸς καὶ μόλις ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας του ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀστρονομίας. Ὁ Φραγκίσκος Baily, ἦτο μεσίτης τοῦ χρηματιστηρίου ἐν Λονδίνῳ, ἐκ τῶν μάλιστα εὐδοκιμούντων. Ὁ William Lassell ἦτο ζυθοποιὸς τὸ ἐπάγγελμα, ὁ δὲ William Cranch Bond ἦτο ὡρολογοποιός, ἐκ περιεργίας δὲ κινούμενος ὅτε εἶδε τὴν ἐν ἔτει 1806 συμβᾶσαν ἡλιακὴν ἔκλειψιν ἠσχολήθη εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀστρονομίας.

Τὸν περίφημον ἐκεῖνον κομήτην, οὗ τὰ συντρίμματα παρήγαγον τὸ φαινόμενον τῶν διαττόντων ἀστέρων ὃ πάντες ἐθαυμάσαμεν κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον, ἀνεκάλυψεν ἀξιωματικός τις τοῦ Αὐστριακοῦ στρατοῦ, ὀνόματι Γουλιέλμος Βιέλας. Ἐν ἔτει 1826 ὁ Ἑρρίκος Σθάμπε ἐκ Δεσσάου τῆς Γερμανίας, βαρυνθεὶς τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα τοῦ φαρμακοπώλου, ἐπρομηθεύθη ἐκ Μονάχου μικρὸν τηλεσκόπιον, καὶ δι' αὐτοῦ ἐδυνήθη νὰ κάμῃ ἀξιολογωτάτας παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἡλίου. Ὁ William Dawes ἦν εἷς τῶν πολλῶν κληρικῶν, οἵτινες προήγαγον τὴν ἀστρονομίαν. Ὁ Warren de la Rue, ὁ ὀνόματος γενόμενος διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα φωτογραφικὰ ἀπεικονίσματα οὐρανίων σωμάτων, ἐκτήσατο κολοσσιαίαν περιουσίαν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐκ τῆς χαρτοποιίας. Ὁ Σχρκίτερ, ὃν ἡ μὶς Clarke καλεῖ Γερμανὸν Ἕρσελ, ἐπορίζετο ἐκ τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος «τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς του, ἢ ὅπερ αὐτὸς ἐθεώρει σπουδαιότερον, τὰ μέσα πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεών του.» Ὁ ἐφάμιλλος τοῦ Σχρκίτερ ἐν τῇ σεληνογραφίᾳ Βίλελμ Λέρμαν ἦν ὑπάλληλος ἐν Δρέσδῃ.

Κατά τινα ἀπογραφικὴν σημείωσιν αἱ ἐν ἔτει 1885 ἐκδιδόμεναι ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν ταῖς Γαλλικαῖς ἀποικίαις ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συγγράμματα ἦσαν ἐν ὅλῳ 4092, ἐξ ὧν 1586 ἐξεδίδοντο ἐν Παρισίοις. Μετὰ τὸν νομὸν τοῦ Σηκουάνα, τὴν δευτέραν τάξιν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν τοιούτων δημοσιευμάτων κατέχει ὁ νομὸς τῆς Ἄρκτου, ἐν ᾧ ἐξεδίδοντο 130, μεθ' ὃν τάσσεται ὁ νομὸς τῶν Στομίων τοῦ Ῥοδανοῦ, ἐν ᾧ ἐξεδίδοντο 97 καὶ ὁ τῆς Γιρόνδης (91). Πολιτικαὶ ἐφημερίδες ἐξεδίδοντο 87 ἐν Παρισίοις 1360 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Ὁ Ἄγγλος φυσιοδίφης G. John Romanes ἐδημοσίευσε σπουδαιότατον ἐγχειρίδιον συγκριτικῆς ψυχολογίας εἰς οὗ τὴν συγγραφὴν τὸν ἐβοήθησεν καὶ ὁ Δάρβιν, χορηγήσας αὐτῷ ὀλίγῳ πρὸ τοῦ θανάτου του πλείστας σημειώσεις παρατηρήσεων ὑπ' αὐτοῦ γενομένων. Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ ἐγχειριδίου πραγματεύεται περὶ τῆς θυμοσοφίας τῶν ζῴων, ὁ δεύτερος περὶ τῆς νοητικῆς ἐξελίξεως αὐτῶν (On Mental Evolution), καὶ ὁ μήπω ἐκδοθεὶς τρίτος περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς νομίζει ὁ συγγραφεὺς τῆς συγκριτικῆς ψυχολογίας ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις τῆς νοητικῆς δυνάμεως τῶν ζῴων ὁμοιάζει τῇ διανοητικῇ ἀναπτύξει τοῦ νηπίου ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μέχρι συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου πέμπτου μηνὸς τῆς ἡλικίας του. Ἡ αὐτὴ ἀνοῦσα τάξις παρατηρεῖται καὶ ἐν αὐτοῖς, διότι ἡ μὲν νοητικὴ δύναμις τῶν ἀτελεστάτων ζῴων ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν τοῦ ἀρτιγεννήτου βρέφους, ἡ δὲ τῶν τελειοτέρων πρὸς τὴν τοῦ δεκαπενταμήνου. Παρατηροῦνται δὲ τὰ ἑπόμενα στάδια τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως τῆς διανοητικῆς δυνάμεως τῶν ζῴων, προβαινούσης ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ αἰσθητικοῦ εἰς τὸ ἀντιληπτικόν, εἶτα εἰς τὸ φανταστικόν, εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἰς τὴν τάσιν πρὸς κοινωνίαν, καὶ καθόλου εἰπεῖν ἀπὸ τῶν ἁπλῶν εἰς τὰ τελειότερα αἰσθήματα. Τὸ α' στάδιον εἶναι τὸ τῆς μνήμης, ἐν τούτῳ δὲ μόνῳ εὑρίσκονται τὰ ἐγκύβερμα. Τὸ β' εἶναι τὸ τοῦ μᾶλλις ἀναφαινομένου ὁρμεμφύτου, τῆς ἐκπλήξεως καὶ τοῦ φόβου (νύμφαι ἐντόμων καὶ κάμπαι κανθάρων.) Τὸ γ' τὸ τῆς συζεύξεως δι' ἐπαφῆς, ἄνευ ἐπιλογῆς. (μαλάκια). Τὸ δ' τὸ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν ἐκγόνων, τοῦ τελειοτέρου ὁρμεμφύτου τῆς ἐπιλογῆς τῶν γενεῶν, τῆς φιλομαχίας, τῆς περιεργίας· (ἀράχναι καὶ ἔντομα, πλὴν τῶν μυρμήκων καὶ τῶν μελισσῶν.) Τὸ ε' τὸ τῆς κατὰ κοινωνίαν ζωῆς διὰ τὴν ὁμοιότητα, τῆς ζηλοτυπίας, τῆς φιλοπαιγμοσύνης, (ἰχθύες καὶ βατράχια). Τὸ ς' τὸ τῆς φρονήσεως καὶ τῆς κλίσεως. (Τὰ τελειότατα τῶν μαλακοστράκων.) Τὸ ζ' τὸ τῆς ἀναγνωρίσεως ἄλλων (ἑρπετὰ καὶ κεφαλόποδα.) Τὸ η' τὸ τῆς ἀνακοινώσεως ἐντυπώσεων, τῆς συμπαθείας. (Ὑμενόπτερα). Τὸ θ' τὸ τῆς κατανοήσεως λέξεων, τῆς ἀμίλλης, τῆς ὑπερηφανίας, τῆς εὐπαθείας, τῆς ἐκ φιλοκαλίας προτιμήσεως, τοῦ τρόμου, τῶν ὀνείρων· (Πτηνά.) Τὸ ι' τὸ τῆς κατανοήσεως τῆς χρήσεως μηχανικῶν ἐργαλείων, τῆς λύπης, τοῦ μίσους, τῆς ἀγριότητος, τῆς εὐμενείας. (Ἀρπακτικά, τρωκτικά, μηρυκάζοντα ζῷα.) Τὸ ια τὸ τῆς χρήσεως μηχανικῶν ἐργαλείων, τοῦ φιλεκδίκου, τῆς ὀργῆς· (πίθηκοι, ἐλέφας.) Τὸ ιβ' τὸ τῆς ἠθικῆς συναισθήσεως, τῆς αἰσχύνης, τῆς μετανοίας, τῆς πανουργίας, τῆς εὐθυμίας (Ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι καὶ κύνες.)

—Πιστεύεις σὺ ὁ γιατρὸς Π. νὰ κερδίζῃ 900 δραχμὰς τὸν μῆνα;

—Ποῖος σοῦ τὸ εἶπε;

—Ὁ ἴδιος.

—Τότε φαίνεται θὰ σὲ ἐξέλαβε διπλατίως ἀνόητον ἀπὸ ἐμέ, διότι εἰς ἐμὲ μόνον 450 εἶπε.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886.—328